

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészet-és Társadalomtudományi Kar
Vitéz János Tanárképző Központ

Likeoltam

A digitális bennszülöttek on-léte

Készítette: Habos Dorottya

Konzulens: dr. Szőke-Milinte Enikő

2014

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	3
A kutatási téma, probléma bemutatása.....	3
A kutatási stratégiák, módszerek, eszközök bemutatása.....	6
A vizsgálathoz szükséges minta kiválasztása.....	6
A kutatás.....	7
A Nemzeti Alaptanterv vonatkozó nevelési céljai és kulcskompetenciái.....	7
A tanulók digitális on-léte.....	9
A tanulók digitális műveltsége.....	13
Információkeresés.....	14
Képi tartalom értelmezése.....	17
Internetes tartalom letöltése.....	20
Véleménynyilvánítás és attitűd a digitális térben.....	21
Szituáció megoldása online.....	24
Az eredmények összefoglalása.....	25
Médiatudatos fogyasztók vagy tudatlan áldozatok?.....	26
A Mozgóképkultúra- és médiaismeret tantárgy helye az oktatási folyamatban.....	28
A kutatás lehetséges folytatása.....	29
Irodalomjegyzék.....	29
Mellékletek.....	30

Bevezetés

A kutatási téma, probléma bemutatása

Kutatásom témájának a 14-18 éves korosztály internethasználatának vizsgálatát választottam. Dolgozatom célja kérdőív és tartalomelemzés segítségével felmérni és a kapott információk alapján bemutatni a 2014/2015-ös tanévben adott budapesti gimnáziumban tanuló diákok tájékozottságát, érdeklődési profiljait a digitális térben. Vagyis arra keresem a választ, hogy a kutatásban résztvevők hogyan léteznek és milyen módon tájékozódnak a digitális térben? Ennek megfelelően kívánom vizsgálni, hogy bizonyos tantárgyak, így a mozgókép-kultúra- és médiaismeret a témát tekintve milyen mértékben járul hozzá a témához köthető előírt nevelési célokhoz és a kapcsolódó kompetenciák fejlesztéséhez.

A kutatási helyszín és minta szűkösége miatt a kérdésre általános konklúziót jelen felmérés alapján nem kívánok megfogalmazni, azonban célom, hogy a bemutatott profilokkal ez a vizsgálat alapja lehessen egy későbbi, a gimnáziumi korosztályt általánosan és reprezentatíván vizsgáló kutatásomnak.

Internetről az első műhold világűrbe lövése óta beszélhetünk, amely képes volt jeleket visszajuttatni a Földre. A tudományos és katonai használat során kialakult World Wide Web (1990-es évek) viszont már előre vetítette, hogy a hétköznapiakban is hasznos lehetőséget rejt magában az Internet. Az 1990-es évek végére tehető globalizálódásával, majd popularizálódásával (ingyenes e-mail-szolgáltatások; otthoni Internet-elérés általánossá válása stb.) a hétköznapi emberek számára is kiszélesedett az addig tapasztalt világ. Lehetővé vált az információ gyorsabb áramlása, bizonyos szolgáltatások igénybe vétele, így egyre inkább szükségessé vált a használatával való foglalkozás az oktatásban is.

A közösségi oldalak térhódítása sem elhanyagolható a kutatás szempontjából. Jelentős részük a 2000-es évek első felében kezdte meg működését (a legelső 1997-ben SixDegrees néven), aranykorukról pedig 2009-től beszélhetünk. Ezen oldalak lényege a kapcsolatteremtés, hogy összekösse az embereket a digitális térben legyen szó e-mailről, videóról, szövegről vagy bármilyen közösségről.¹ „A legismertebb közösségi oldalak (Wikipédia, Youtube stb.) hatalmas adatmennyiséget tartalmaznak, amelyet a felhasználók töltenek fel, szerkesztenek és fogyasztanak, viszont olyan mértékű közösségi interakciót nem generálnak a portálon belül, mint a Facebook felhasználói.”²

---

1 Facebook-közösségek, -csoportok, Youtube-csatorna követők, Tweetelők, közösségi vásárlók pl.: a Bónusz Brigádon, társskereső oldalak, Wikipédia stb.

2 Dombi Gábor: A közösségi média rövid története, Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet.

A vizsgált korosztály mérföldkő a társas kapcsolatok kialakításának és megszilárdításának folyamatában, hiszen az iskola mint a másodlagos szocializáció helyszíne lehetőséget biztosít a személyközi kapcsolatok alakítására, valamint a serdülőkorban (13-15 éves kortól) jelentkező identitás-krízisből eredő önismereti igény kielégítésére. Mindehhez pedig elengedhetetlen számolni a média, jelen esetben a Facebook szocializációt befolyásoló, egyes vélekedések szerint szocializációs szerepével is.

A Facebook kiemelt szerepe azért is fontos tényező a kutatásban, mert szinte kizárólagosságot élvez a vizsgált korosztályban, elsőszámú virtuális agórává lépett elő, főként a már megszűnt hazai alternatíváival szemben (IWIW, myVIP). Mindezek által „Az infokommunikáció fejlődése újabb szintre lépett. Az e-mail-től a statikus weboldalakon át eljutottunk a közösségi terekig, hogy azok újbóli elágazásait szemléljük. E közösségi terek tartalma megváltoztathatja az emberek nyilvánosság-képét, és a társadalmak modernizációjához (vagy csak változásaihoz) hatalmas erőforrást kínálnak.”³

A kognitív pszichológia a 15-17 éves korosztályban az énreprezentáció fontosságát hangsúlyozza. Ebben a korban a diákok megerősítést, a környezet reakcióját várják az énképük kifejezésére, amihez részben közösségi médiát használnak fel. Az ott kapott információk alapján alakítják ki és szilárdítják meg az énképüket, ami felnőtt személyiségük alapja is lesz. 17-19 évesen már a személyes nézetek és értékrend is kialakul, valamint megjelenik a jövőbeli énkép is. Többek között ezért is fontos megfigyelni, hogyan viszonyulnak, mit gondolnak, hogyan élnek a diákok ebben a folyamatosan változó, mégis egységesen digitális térnek nevezett képződményben.

Korábban a mindennapokban szükséges gyakorlati ismeretek (pl.: boríték megcímezése, postai csekk kitöltése, hivatalos levél, kérvény megfogalmazása stb.) a magyar nyelv és irodalom, az informatika, a technika vagy az osztályfőnöki óra feladatai közé tartoztak. Ennek oka, hogy a 2003-ban érvénybe lépett Alaptanterv a kompetenciafejlesztés érdekében kevésbé szabályozta a konkrét ismeretanyagot, nagyobb szabadságot adva annak megválasztásában. Azonban a technika fejlődésével a hétköznapi igények is megváltoztak, így boríték és csekk helyett ma az e-szolgáltatásokról és e-learningről kell beszélni az általánosan szükséges gyakorlati ismeretek címszó alatt. Az Internet médiummá válása miatt ennek megvalósulásának egyik terepe a mozgóképkultúra- és médiaismeret óra.

---

http://mandarchiv.hu/cikk/59/A_kozossegi_media_rovid_tortenete_.2012.január.9. Utoljára ellenőrizve: 2015. január 7.

3 Dombi Gábor: A közösségi média rövid története, Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet. http://mandarchiv.hu/cikk/59/A_kozossegi_media_rovid_tortenete_.2012.január.9. Utoljára ellenőrizve: 2015. január 7.

A digitális térben való tájékozódás elsajátítása szintén alapvető fontosságú a vizsgált korosztály számára, mivel az új infokommunikációs lehetőségek (számítógépes hálózatok, mobiltelefon, okostelefon) megváltoztatták oktatással szembeni elvárásokat. A diákok Marc Prensky fogalmával élve digitális bennszülöttek, vagyis már a legfiatalabb koruktól kezdődően együtt nőttek fel a digitális technológiákkal: így a számítógéppel, és az internettel is. Tanáraik viszont többségében még digitális bevándorlók, akik a technika fejlődésével megtanultak alkalmazkodni ehhez az új eszközökhöz. A pedagógus feladata, hogy megtanítsa a tanulókat a megfelelő tájékozódásra, a digitális térben való navigálásra és felhívja a figyelmüket az Interneten előforduló veszélyekre, ahogy a mindennapi életben is tesszük például a közlekedésben.

A hatályban lévő Nemzeti Alaptanterv meghatározza, az iskola fejlesztési területeit és nevelési céljait, vagyis többek között azt, hogy az iskola a tanulók mely kompetenciáit fejlessze az intézményben eltöltött négy-hat-nyolc év alatt. Ehhez járulnak hozzá az úgynevezett közműveltségi tartalmak, amelyben a dokumentum előírja az alapműveltség kötelezően közvetítendő tartalmait minden magyarországi iskola számára.

Vizsgálatom középpontjába a 14-18 éves korosztály internethasználatát és a mozgóképkultúra- és médiaismeret tantárgyat állítottam. Feltételezem, hogy a mozgóképkultúra- és médiaismeret tantárgyi keretek között való oktatása olyan képességeket, készségeket és jártasságokat tud fejleszteni a diákokban, ami alapvetően járul hozzá bizonyos kulcskompetenciák fejlesztéséhez, a tantárgyközi célokhoz (irodalom, történelem, társadalomismeret, művészetek, etika stb.) valamint a mindennapi életben előforduló feladatok sikeres megoldásához. A kompetenciát Nagy József alapján olyan ismereteket, készségeket, képességeket, személyiségjegyeket és attitűdöket tartalmazó komplex rendszernek tekintem, amely képessé teszi a tanulót arra, hogy különböző feladatok megoldásában eredményesen, hatékonyan cselekedjék.

A téma nagysága miatt vizsgálódásomat a tanulók internethasználatára szűkítettem. Azt kívánom vizsgálni, hogy a tanulók rendelkeznek-e az Internettel és használatával kapcsolatos előírt ismeretekkel, valamint ezeket képesek-e megfelelően alkalmazni a gyakorlatban.

A fentiek alapján feltételezésem szerint a témát tekintve a mozgóképkultúra- és médiaismeret tantárgyban közvetlenül valósul meg a középiskolai erkölcsi nevelés, az állampolgárságra, demokráciára nevelés, az önismeret és társas kultúra fejlesztése, a médiatudatosságra nevelés és a tanulás tanítása. Emellett elősegíti a digitális, a szociális és állampolgári valamint a hatékony, önálló tanulás kompetenciák fejlődését.

A kutatási stratégiák, módszerek, eszközök bemutatása

A témát induktív, leíró stratégiájú kutatásban kívánom megközelíteni, mivel a pedagógiai valóságból gyűjtött adatokat elemezve szeretnék választ kapni hipotéziseimre. Jelen esetben a pedagógiai valóság az internethasználat iskolában való oktatása, a vizsgált helyzet pedig ennek gyakorlati teljesíthetőségének leírása, bemutatása, elemzése a mozgóképkultúra –és médiaismeret tantárgy mint változó alapján.

Alapvető kutatási módszernek egy komplex online kérdőívet választottam, amely nyitott és zárt kérdések mellett az Internet segítségével megoldandó feladatokat is tartalmaz. Ez a 2012-es Nemzeti Alaptantervben megfogalmazott fejlesztési célok, ismeretek, képességek, készségek és jártasságok és a kerettantervben kijelölt tartalmak gyakorlati ellenőrzésére szolgál. Vagyis a kérdőív alapját előzetes dokumentumelemzés, tartalomelemzés biztosítja. Kíváncsi voltam arra, hogy a vizsgálatban résztvevő tanulók mennyire képesek tájékozódni a digitális térben. Mennyire ismerik az Internet fogalmait és a netikettet? Mire és hogyan használják az Internetet? Milyen mértékben valósul meg a médiatudatosság az internethasználatukban? Ismerik-e jogait? Felismerik-e az Internetben rejlő veszélyeket? Tisztában vannak-e a legalapvetőbb biztonsági intézkedésekkel (e-mail cím megválasztása, adatok megadásának átgondolása stb.)?

A kérdőív befejezése után a kitöltők lehetőséget kapnak arra, hogy a hátralévő időben szabadon szörföljenek az Interneten. A kicsöngetéskor arra kérem őket, hogy ne jelentkezzenek ki a számítógépeikből, így az számítógép által rögzített internetes eseménynapló segítségével az önbevallásos érdeklődés mellett a tényleges érdeklődést, valamint a feladatokhoz használt weboldalakat is vissza tudom keresni. Ez alapján arra vonatkozóan is kaphatunk adatokat, hogy adott feladat megoldása hány lépésben történt meg.

A kutatás negyedik összetevőjét a megfigyelések és az interjúk adják. Ezzel a módszerrel a kapott eredményeket kívánom árnyalni.

A vizsgálathoz szükséges minta kiválasztása

A mintát 15-18 éves budapesti gimnazisták alkotják 8., 9., 10., 11 és 12. évfolyamon.⁴Kiválasztásuk véletlenszerű, az informatikaterem adottságai miatt egy évfolyamot létszámban fél osztálynak megfelelő (kb. 15 tanuló) képvisel, fiúk és lányok vegyesen. Adott évfolyamokon humán és reál tagozatos osztályokat választottam, lehetőséget adva az internethasználat és a feladatok megoldásában való esetleges különbségek megfigyelésére és kimutatására. Ez utóbbi adatok elemzése a kutatás későbbi folytatásában fog megtörténni. A kiválasztott gimnázium helyi tanterve alapján csak a 11. és 12. évfolyamos diákok tanulnak mozgóképkultúra –és médiaismeret, alsóbb évfolyamokon informatikát. Ezért összehasonlításként érdekesnek tartom megfigyelni az alsóbb évfolyamosok internethasználatát is. A minta nem tekinthető reprezentatívnak, csupán a jelenség leírására szolgál és terveim szerint egy nagyobb kutatás előfutára is lehet.

A kutatás

A Nemzeti Alaptanterv vonatkozó nevelési céljai és kulcskompetenciái

A Nemzeti Alaptanterv az alapvető kultúraátadáson kívül a köznevelés feladatának tartja többek között a tanuláshoz és a munkához szükséges képességek, készségek, ismeretek, attitűdök együttes fejlesztését, az egyéni és csoportos teljesítmény ösztönzése, a közjóra való törekvés megalapozását. Mindezt úgy kívánja elérni, hogy ezek a célok beépülnek az egyes műveltségi területek, illetve tantárgyak fejlesztési követelményeibe és tartalmaiba.

Az internethasználat témájának tanítása során közvetlenül megvalósulhat a középiskolai erkölcsi nevelés, az állampolgárságra, demokráciára nevelés, az önismeret és társas kultúra fejlesztése, a médiatudatosságra nevelés és a tanulás tanítása is. Emellett elősegíti a digitális, a szociális és állampolgári valamint a hatékony, önálló tanulás kompetenciák fejlődését.

Az erkölcsi nevelés alatt jelen kutatásban elsősorban a társadalom eddigi tapasztalatai alapján összegyűjtött és helyesnek ítélt, többnyire íratlan online viselkedési szabályok összességének tanítását értem. Ebbe beletartozik a társas kapcsolat normái mellett a hálózati kommunikáció általános illemszabályait tömörítő netikett néhány alapvetése is.

Bár magyar nyelv és irodalomórán előkerül ez utóbbi téma (a dialogikus műfajok (pl.: chatkommunikáció), és a monologikusabb formák (pl.: a személyes hangvétellő online napló (blog) stílusa, emotikonok szerepe stb.) a kapcsolódó tantárgyakban is fontos rávilágítani és tudatosítani az írott-beszélt nyelvviség⁵ sajátosságaira és a beszélt nyelvvel való különbségére.

4 Hat évfolyamos gimnázium tanulói.

5 Az írott beszélt nyelv a spontán beszéd és a hagyományos írott nyelv közötti, átmeneti nyelvhasználati forma (Bódi 1998: 186).

Az online térben elterjedtebb a tegező forma, azonban bőven akad olyan szituáció, melyben inkább a formális beszédhelyzet⁶ kerül előtérbe. Ez a határ nem mindig egyértelmű, ami pedig a digitális bennszülötteknél bizonytalanságot, zavart okozhat az adott közlendő megfogalmazásban.

A netikett körébe beletartozik továbbá az online felületen való figyelmesség és a kulturáltság is, hogy a tanulók képesek legyenek nyíltan vállalni véleményüket és azt megfelelő stílusban kinyilvánítani. Alapvetően ez a kérdés nem különbözik az élet más területein megfogalmazott elvárásoktól: „*Viselkedj úgy az Interneten, mint a valós életben!*”. Vagyis a digitális tér is megkívánja például a trágár szavak mellőzését valamint az empátia gyakorlását; a tanuló tudjon figyelemmel lenni mások magánügyeire és érzéseire. Azonban az internet-adta anonimitás gyakran a felelősségtudat csökkenésével is jár, így az indulatok könnyebben szabadulnak el, ha a felhasználónak nem kell tartania a büntetéstől, a személyes megszégyenüléstől vagy egy esetleges homlokzatvesztéstől. Erre a kutatásban is találunk példát, amikor az online kérdőíveket lehetett szabadon minősíteni. (1.melléklet) Az anonimitás (nickname) tehát részben pajzsként működhet, de ugyanez a másik oldalról éppen hogy óvatosságra int, hiszen a becenév mögött bárki lehet.

Az állampolgárságra és demokráciára nevelés a szociális és állampolgári kompetencia által megkívánt aktív magatartás részben összefügg az erkölcsi neveléssel, hiszen a Nemzeti Alaptanterv a cselekvő állampolgári magatartást tartja elérendő célnak, aminek az alapja „*a törvénytisztelet, az együttélés szabályainak betartása, az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete, az erőszakmentesség, a méltányosság*”. A közügyekben való digitális részvétel (ügyfélkapu, nepszamlalas.hu, valasztas.hu stb. oldalakon való internetes ügyintézés, véleménynyilvánítás különböző digitális fórumokon stb.) megkívánja a tanulóktól a szükséges honlapok felhasználó szintű ismeretét és a kreatív, önálló kritikai gondolkodást is.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztésének egyik online terepe a korosztályban a közösségi oldalakon található. A tanulók a digitális térben szerzett személyes tapasztalataik, sokszor társaik direkt vagy indirekt visszajelzése alapján is fejlesztik önképüket. Éppen ezért hozzá kell segíteni őket, hogy képessé váljanak érzelmeik hiteles kifejezésére, a már említett mások helyzetébe történő beleélés képességének az empátiának a fejlődésére, valamint a kölcsönös elfogadásra. Mindez a nyilvános felületek tudatos használatának megtanításával az iskolai keretek között teljesíthető cél. A megalapozott önismeret pedig hozzájárul az emberi kapcsolatok megfelelő kialakításához.

---

6 William Labov fogalma

A médiatudatosságra nevelés célja, hogy „*a tanulók a mediatizált, globális nyilvánosság felelős résztvevőivé váljanak.*” Mindezt a korábban már részben vagy egészben kialakított értelmező és kritikai beállítódás tevékenység-központú fejlesztésével lehet a leghatékonyabban elérni, ami felkészíti a tanulókat a demokrácia részvételi kultúrájára és a médiumoktól is befolyásolt mindennapi élet értelmes és értékelvű megszervezésére, tudatos alakítására. Fontos, hogy különbséget tudjanak tenni a diákok a valóságos és a virtuális világ között és a netikettnél említett nyilvános valamint a bizalmas érintkezés módjai között. De nem elhanyagolható a témában az internet használatához kapcsolódó jogi és etikai háttér sem. Ez a nevelési cél a digitális kompetenciával jár párban, hiszen ez a kulcskompetencia megkívánja az információs társadalom technológiáinak ismeretét, tartalmainak magabiztos, kritikus és etikus használatát. Ezen ismerethez hozzátartozik többek között az új és a hagyományos médiumok nyelvének megértése és különbségeinek felismerése is.

A tanulás tanítása minden tantárgy feladata. A témát tekintve a strukturálásban van leginkább szerepe az információforrások használatát és az előzetes ismeretek és tapasztalatok mozgósítását tekintve. Az önálló tanulás kompetenciáját a kutatásban a hatékony idő- és információgazdálkodásban kívánom felmérni: mit kezdenek a tanulók a kapott vagy keresendő információkkal és hogyan osztják be az idejüket a kérdőívben található feladatokra.

A tanulók digitális on-léte

A kutatásban közvetlenül hetvennégy tanuló vett részt 8-12. évfolyam humán és reál tantervű osztályaiból. A nemek tekintetében a kitöltők 57%-a volt fiú, 43%-a lány. (3. melléklet) A felmérés során kétféle kérdőívvel dolgoztam. Az első, *Netlike* munkacímmel a tanulók internetezési szokásait volt hivatott felmérni, míg a második, *Likeoltam* a digitális kompetencián alapuló feladatsort tartalmazott. Ez utóbbit az iskolában, ellenőrzött körülmények között kellett teljesíteniük a résztvevőknek, míg a *Netlike* kérdéseit lehetőségük volt otthon megválaszolni. Erre azért volt szükség, mert a vizsgált gimnáziumban a diákok számára elérhető internetsebesség lassú volt, a leterheltség miatt olykor próbára tette egyes csoportok türelmét, ami a válaszok minőségére is befolyással lehetett. A két kérdőív összepárosítására jeligét kértem a tanulóktól, azonban nem minden esetben tudtam felhasználni ezt az adatot, így a feldolgozásnál főként az általános adatokra és kevésbé az egyéni elemzésre összpontosítottam.

A tanulók digitális on-létének meghatározásához alapvető információ, hogy hetente

mennyi időt töltenek internetezéssel? Minden bizonnyal alaposabb képet kaphattam volna, ha a napi mennyiségre kérdezek rá, hiszen a legtöbb kutatás, napi bontásban közli az eredményeket. Az önbevallásos becslésből az látszik (4. melléklet), hogy a válaszadók jelentős része 5-15 és 16-25 óra internethasználat közé teszik a heti fogyasztásukat. Ez egy napra lebontva körülbelül háromnegyed óra és három és fél óra között van. A kérdőívkitöltők húsz százaléka 26 óránál többet internetezik egy héten, közel 10 százalékuk pedig 36 óránál is többet. Két fiú (egy tízedikes és tizenkettedikes) gondolta úgy, hogy szinte bármikor elérhető online, aminek okaként az okostelefonhoz igényelt internetet említették meg. A Kutatópont⁷ 2014 utolsó negyedévi eredményei alapján „*az internethasználat átlagos mennyisége a teljes népességre vetítve hétköznaponként egy-másfél óra, hétvégénként háromnegyed óra körül alakul.*”⁸ Ez a júniusi adatokhoz képest mutat némi változást, hiszen akkor a hétköznapi másfél óra mellett hétvégén három óra jutott a napi internetezésre.⁹ Ez alapján, elmondható, hogy a gimnázium tanulói nagyjából reálisan ítélik meg internetfogyasztásuk átlagos mennyiségét, azonban további kérdéseket vet fel, hogy az okostelefonnal és internet-előfizetéssel rendelkező tanulók vajon tisztában vannak-e azzal a ténnyel, hogy az eszközük miatt gyakorlatilag 0-24 online vannak?

A válaszadók szubjektivitására bízva a választ arra kértem őket, értékeljék magukat az alapján, hogy szerintük sokat, keveset vagy önmaguk számára kielégítő, megfelelő időt töltenek internetezéssel? A tanulók több, mint 60%-a elégedett a lehetőségeivel és annak kihasználtságával, 37%-uk úgy gondolja, túl sok időt tölt el a világhálón és mindössze 2,7% érzi úgy, hogy nem tud eleget foglalkozni az interneten lévő feladataival, szórakozással. (5. melléklet)

A legtöbben böngészésre, videó nézésre, zenehallgatásra és a közösségi oldalakon való chatelésre/e-mailezésre használják az internetet. Hogy nem az e-mail a legnépszerűbb funkció a korosztályban, azt az is bizonyítja, hogy a tanulók közel fele (47,29%) ritkábban nézi az e-mailjeit, mint naponta. Mindössze 30%-uk ellenőrzi folyamatosan (naponta többször vagy óránként.) a beérkező elektronikus leveleit, közülük 25% nyílt wifi hálózaton keresztül (6. melléklet).

---

7 A Kutatópont 2014-es lakossági médiakutatásában negyedévenként 2 ezer magyarországi felnőtt megkérdezésével vizsgálta a magyarok infokommunikációs eszközhasználatát és médiafogyasztási szokásait.

8 Napi gazdaság, A tévézés még vezet az internetezés előtt Magyarországon c. 2014. december 22-én megjelent cikke. Elérhető az interneten: <http://www.napigazdasag.hu/cikk/31844/>, utoljára ellenőrizve: 2015. január 4.

9 Piackutatások.hu 2014. június 16-i cikke alapján. Elérhető az interneten: <http://www.piackutatasok.hu/2014/06/kutapont-hetvegen-tevenezes-5-ora.html> utoljára ellenőrizve: 2015. január 4.

Az e-mailezés háttérbe szorulásának okaként szintén a közösségi oldalakat említették mint egy olyan felületet, ahol egyben megtalálnak minden funkciót ingyen és gyorsan, akár összehangolva az okostelefonnal egy alkalmazás segítségével. Bár a legtöbb e-mailszolgáltatónál még mindig ingyenes a tárhely használata és szintén léteznek bizonyos alkalmazások telefonokra, mégis időigényesebbnek gondolják azokon keresztül folytatni a hétköznapi dolgaikat. Elmondásuk alapján csak a hivatalos leveleket várják elektronikus levélben, hiszen az osztályok többsége úgynevezett „osztálycsoporttal” is rendelkezik a Magyarországon is elérhető legnépszerűbb közösségi oldalon, ahova a legfontosabb tudnivalók mindig felkerülnek. Szubjektív megítélésük szerint pedig tanáraik egy része szintén nyitott a közösségi oldalakon való információátadásra. Azonban a későbbiekben látni fogjuk, hogy a tanulók mégsem részesítik előnyben a közösségi oldalon való kommunikációt a tanáraikkal.

A válaszadók kivétel nélkül (100,0%) elsősorban otthon vagy a saját telefonjukon szoktak internetezni, de a rokonok és barátok lakásán is megbízhatónak találják a böngészést (30%) akár a házigazda eszközén vagy wifi hálózaton keresztül. 20% rendszeresen internetezik kávézókban, gyorséttermekben is. Az évfolyamok szerinti eloszlásból arra következtettem, hogy az iskolai számítógépeket csak informatikaórán használják a tanulók. Ez a felvetésem igaznak bizonyult, hiszen a 10. évfolyamból senki nem jelölte, hogy használná az iskolai eszközöket és azon keresztül a diákhálót, aminek okaként az internet sebességét és az informatikaórák hiányát említették.¹⁰

„A tartalomfogyasztás tekintetében vezető helyen a magyar nyelvű hírportálok olvasását találták a kutatók, minden második magyar felnőtt legalább alkalmanként olvas ilyen tartalmakat, és nagyjából minden harmadik megkérdezett szokott legalább alkalmanként online filmet, videót nézni és internetes fórumokat olvasni. Ennél valamivel kevesebben olvasnak blogokat, töltenek le zenéket vagy filmeket, hallgatnak online rádiót vagy néznek online tévéadásokat.” A vizsgált gimnázium tanulói az öt leggyakrabban használt weboldalnak Facebook.com-ot, Youtube.com-ot, Google.hu-t, Gmail.com-ot és az Index.hu-jelölték. (X. táblázat) A hírportált a kitöltők közel 25%-a olvassa rendszeresen, míg a Facebookra 87,83% látogat fel naponta.

A kérdőívek anonimitása érdekében jeligét kértem a válaszadóktól, hogy össze tudjam vetni a kétféle kérdőív adatait. Ez utóbbi feldolgozására a kutatás folytatásában kerül sor, azonban érdemes megnézni, hogy milyen nevekben gondolkodtak a tanulók. (10. melléklet) A

---

¹⁰ A vizsgált gimnáziumban 7-9. évfolyamig vannak informatika órák, 11-12. évfolyamon fakultáció keretében találkozhatnak a tantárggyal.

legtöbben (21,62%) valamilyen köznevet (meggylé, Nyúl, cicus) választottak maguknak, amiről úgy gondolták, a legkönnyebben meg tudják jegyezni. A kitöltők 17,5%-a választott valamilyen angol nevet vagy angol szót (pythonjones, Slash, TheJokerGuy), míg 10,81% valamilyen egyedi, kitalált névvel (RandomNév, Putimuti stb.) töltötte ki a kérdéssorokat.

Az angol nevek előtérbe kerülése nem meglepő a mintán, hiszen a humán tagozatos osztályok nyelvi specializációs közösségek, naponta találkoznak az angol (és német) nyelvvel. Érdekes viszont, hogy a korábbi években elterjedt név+szám kombinációja (pl.: Peti078) kevésbé volt jellemző, a válaszadók 9,45%-a használt ilyen jelíget. Saját névvel csupán egy tanuló válaszolt (anita.kovacs), az ő nevét pont miatt a karaktert tartalmazó nevekhez soroltam. Néhány tanuló pedig mondathosszúságú nevet talált ki magának (telefontnehasználjunkhoz, Talald ki ki vagyok;) Nem tudom mi legyen a jelige).

A kis és nagy kezdőbetűs nevek tekintetében szinte kiegyenlített volt a döntés: a kis kezdőbetűsökből volt néhányval több (54,05%), míg a nagybetűvel írt jeligékből 45,9%-ot tettek ki a teljes mintában. (11. melléklet) A sokszínű, kreatív névválasztás azonban a második kérdőívnel gondot okozott, hiszen nem mindenki emlékezett az első felméréskor választott nevére, így a jövőbeli párosításnál nem lehet majd minden adatot felhasználni.

A jelige a nickname-ekhez hasonló név/kód, ami a biztonságos adatkezelést szolgálja a kutatásban. De a tanulók digitális onlétéhez a biztonságos internethasználat is hozzátartozik, így ennek részeként megvizsgáltam azt is, mit gondolnak saját jelszavaik erősségéről, van-e olyan weboldal, szolgáltatás, ahol ugyanazt a jelszót használják illetve van-e olyan hely, ahol megjegyeztetik a számítógéppel a jelszavukat?

A válaszadók 62,16%-a teljes mértékben elégedett jelszava/jelszavai erősségével, 28,37% erősnek érzi jelszavait, de úgy gondolja, hogy tudna erősebb jelszót is választani. A lányok 21,8%-a bizonytalan jelszava erősségét illetően, de megfelelőnek tartják, nem érzik szükségét, hogy változtassanak rajta. (12. melléklet) A jelszóerősséggel való elégedettség ellenére a kitöltők 56,75%-a bizonyos oldalon, oldalakon megjegyeztetik a számítógéppel a jelszavukat, ebben a kérdésben mindkét nem közel azonosan gondolkodott. (13. melléklet) A digitális tér felületein a tanulók 62,16%-a legalább két helyen azonos jelszót használ. (14. melléklet)

A Likeoltam kérdőív egyik feladatában arra kértem a kitöltőket, hogy töltsenek le egy diasort a slideshare.com weboldáról. Ehhez a művelethez azonban szükséges volt regisztrálniuk az oldalra (egyetlen fiú oldotta meg a feladatot regisztráció nélkül, az oldal lemásolásával). A tanulók legtöbbször számára az említett honlap ismeretlen volt, a kitöltés során látták először. Ennek ellenére a legtöbben kérdés és ellenérvény nélkül regisztráltak az

oldalra. Mindössze a kitöltők 2,7%-a kérdezett rá, hogy valóban szükséges-e regisztrálniuk, a második kérdőívben közvetlen kérdés vonatkozott erre a feladatra, amelyben a válaszadók 60%-a nyilatkozott úgy, hogy nem váltott ki benne ellenérzést az, hogy regisztrálnia kell egy számára ismeretlen oldalra.

Összefoglalva a kitöltők digitális onlétéről tapasztaltakat úgy gondolom, hogy a tanulók széles körben, sokfelé mozognak a világhálón, azonban a biztonságos internethasználat fontossága legtöbbjükben (még) nem tudatosult. Mindezt alátámasztja, hogy 62,16%-uk több helyen is azonos jelszót használ és 56,75%-uk meg is jegyezteti jelszavait a számítógépen vagy egyéb eszközökön annak ellenére, hogy önbevallásuk alapján erősnek és megbízhatónak gondolják egyedi jelszavaikat. Az ismeretlen weboldalra történő regisztráció szintén elgondolkodtató, hiszen megtagadhatták volna ezt a kérést, ahogy egyikük talált kreatív megoldást a regisztráció nélküli információszerzésre. Feltételezhető, hogy esetleg személyem befolyásolta döntésüket, azonban legtöbbjük a felmérés napján találkozott velem először, így a feltétel nélküli bizalom kialakulására nem sok idő és lehetőség volt.

A tanulók digitális műveltsége

A vonatkozó kerettanterv 11-12. évfolyamon húsz órakeretben ad lehetőséget a kutatási témát felölelő *A média társadalmi szerepe, használata* valamint *Az új média formái és szövegépítkezési sajátosságai* egységek feldolgozására. A tantárgyra a vizsgált intézményben heti egy, évente összesen 32 óra jut, vagyis mozgóképkultúra- és médiaismeret a tanulók a gimnáziumban töltött hat év alatt közvetlenül 64 órában tanulnak. Bár a kerettanterv javasolja, hogy a szaktanár ne mechanikusan mintegy fél évekre bontva tanítsa az előírtakat, s azokból egyes témákat megtartson, másokról pedig lemondjon, mégis úgy tűnik, hogy a gyakorlatban ez utóbbi érvényesül. Ennek oka pedig, hogy a kerettanterv 130 órát tervez a 4 félévre (heti 2 óra), ezért ha a tematikus elvet alkalmazzák, akkor is kimaradnak vagy csak részben kerülnek be bizonyos témák. Ezt a hiányt lehet csökkenteni a tantárgyközi átfedésekkel, pl.: internet nyelve, a chatnyelv megjelenése a nyelvtanórán vagy az informatikaórán a biztonságos internetezéssel kapcsolatos információk. Vagyis be kell látni, hogy ez egy komplex feladat. Közvetlenül meg tudnak valósulni a fent említett nevelési célok az oktatásban, de a szűkös órakeret miatt nem lehet kizárólagossá tenni a mozgóképkultúra- és médiaismeret tantárgyra.

A kutatásban résztvevők 75,6%-a úgy gondolja, hogy internet-felhasználói tudása az átlagnál jobb, ebből 29% a kiváló kategóriába helyezte el magát. A válaszadók körülbelül 10%-a nem tudta eldönteni a kérdést, de rossznak senki nem jelölte alaptudását, vagyis elmondható, hogy adott gimnázium tanulói saját bevallásuk szerint magabiztosan

tájékozódni a digitális térben. (7. melléklet) A *Likeoltam* kérdőív többek között ezt volt hivatott felmérni.

A kérdőív feladataira a tesztidőszakban tapasztalt átlagos megoldási idő alapján körülbelül 40 percet szántam, azonban a tényleges adatfelvételkor a ráfordított idő elérte a 60-80 percet is. (7-8. melléklet) Ennek oka az iskolai diákháló sebessége volt, a tanulók többször jelezték, hogy a rendszer túlterheltsége miatt¹¹ nem töltenek be a kért oldalak, lassan reagálnak a számítógépek. Ezt alátámasztja az is, hogy amikor csupán nyolcan dolgoztak a feladatsoron a tanteremben, nem okozott problémát a sebesség, a kérdőív kitöltése 30-45 perc alatt megtörtént.

*„A digitális kompetencia a következő készségeken, tevékenységeken alapul: az információ felismerése (azonosítása), visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítása, bemutatása és cseréje; digitális tartalomalkotás és -megosztás, továbbá kommunikációs együttműködés az interneten keresztül.”*¹² Ennek felmérésére a tanulóknak az alábbi feladatokat kellett megoldaniuk.

Információkeresés

Elsőként meg kellett határozniuk pár mondatban a tengelyszabály, a száрма és a sirventés fogalmakat az internet segítségével. A tengelyszabály általánosan nem, de a tizenkettedikesek számára ismert fogalom lehetett médiaóráról: *„médiaórán előjött már ez a szabály, ismerős volt a szó, csak a pontos nevét nem tudtam.”* – írta válaszában az egyik tanuló. A kitöltők 90,5%-a (67 tanuló) korábban nem ismerte ezt a fogalmat. A tanulók jelentős része (91,8%) helyesen oldotta meg a feladatot. Bár nem volt kikötés, hogy saját szavaikkal írják le a választ, 81% (60 tanuló) változtatás (olykor értelmezés) nélkül vette át a meghatározást a webhelyről, 10,8% (8 tanuló) fogalmazta meg saját szavaival a megoldást, 4% nem a kért oszlopba írta a találatát, egy tanuló „nem tudom” választ jelölt, ketten pedig helytelen definíciót találtak. (15. melléklet)

A forrásmegjelölésnél a legtöbben a Google első négy találatát használták. Az első helyen kiadott www.mikelle.hu/filmkelle.com-ot 66,21% (49 tanuló) használta fel, míg a harmadik helyen álló <https://kepesites.wordpress.com/tag/tengelyszabaly/> blog alapú honlapot 16,21% (12 diák). Az önbevallásos forrásmegjelölés szerint a Wikipédiáról csupán egy tanuló dolgozott, azonban az online enciklopédiának nincsen ilyen szócikke, így valószínűsíthető, hogy nem

11 Egy időpontban átlagosan 14-18 tanuló töltött ki kérdőívet, ami miatt az internetsebesség jelentősen lelassult.

12 Nemzeti Alaptanterv, 2012. http://www.ofi.hu/sites/default/files/attachments/mk_nat_20121.pdf 10654-10655 Utoljára ellenőrizve: 2015. január 7.

valós adatot írt be a válaszadó. A kitöltők 10,8%-a egyáltalán nem jelölt forrást, 2,7% pedig a kérdés szempontjából nem adott értékelhető választ. Bevallásuk alapján a tanulók csupán 4,05%-a dolgozott egynél több forrásból, azonban egyikük a Wikipédiát írta forrásnak, ami nem értékelhető relevánsnak. A kapott információk megbízhatóságát a felhasznált források alapján ötös skálán összességében négyesre (3,9 osztályzatra) értékelték. Ez ismét kérdéseket vet fel a továbbiakban, hiszen a legtöbben egy forrást használtak a feladat megoldásához, amelyeket az érvényes választ adók 91,89%-a nem ismertek korábban. (16. melléklet)

A szármánál nem történt válaszmegtagadás. 2,7% „nem tudom” szót írta a definíció helyére, míg 94,5% válasza tartalmazta a várt töltött káposzta kifejezést. Érdekeség, hogy ismét előkerült néhány értelmezés nélküli válasz: egy tanuló meghatározás helyett a töltött káposzta receptjét másolta be, míg három az *„A töltött káposztát egyes délszláv betelepülők leszármazottai a mai napig szármának nevezik. Feleségem anyai nagymamájától örökölte az elnevezést.”* mondatot. A forráshasználat kreatívabb volt az első fogalomhoz képest, azonban ennél a feladatnál is csak a válaszadók 4%-a nézett meg több weboldalt a válaszhoz. A legtöbben, 59,4% (44 tanuló) a Wikipédiáról tudta meg a szárma jelentését, míg a válaszadók 20%-a a mindmegette.hu receptoldalról tájékozódott. Elenyésző számban előkerült továbbá az ideneg-szavak.hu, magyarkonyha.network.hu, gasztroangyal.hu, és a szojelentese.com is, de 6,7% a Google kereső képtalálatai alapján válaszolta meg a kérdést. A talált információk megbízhatóságát 4,6-ra értékelték a tanulók. Ennek okaként feltételezhető, hogy képi tartalmat is tudtak párosítani a fogalomhoz, valamint a felhasznált források sem voltak ismeretlenek a tanulók számára. (17. melléklet) Az egyik indoklás a válasz megbízhatóságára *„A családom az Alföldről származik, így mi rendszeresen így hívjuk ezt az ételt.”*

A sirventésnél szintén a legtöbben (86,4%) megtalálták a helyes definíciót, mégis akadt 5,4%, akik valamilyen okból csak félig írták le a meghatározást. Ezeket a válaszokat helytelen megoldásnak tekintettem, hiszen nem derült ki a válaszból a fogalom lényege. Bizakodásra adna okot, hogy a kitöltők több, mint a fele (52,7%) a Fazekas Enciklopédiában¹³ nézett utána a fogalomnak, második helyen a kislexikon.hu végzett (36,4%), míg a Wikipédiát csak 2,7% használta. Azonban a Google kereső első három találata is ezt a sorrendet mutatja, ennek tudatában ez az eredmény mégsem okozott meglepetést. Annál inkább a források előzetes ismerete: a válaszadók közel fele (48,64%) használta már a Fazekas Enciklopédiát és a kislexikon.hu-t, de ugyanennyi tanuló vallotta azt, hogy nem hallott róla korábban. (17. melléklet) A kapott információ megbízhatóságának értékelésekor az egyik válaszadó az alábbi indoklást fűzte az osztályzat mellé, ami megerősítheti, hogy valóban előkerülhetett a

13 A vizsgált gimnáziumban tanító magyartanárokkal való beszélgetésem során kiderült, hogy az órákon rendszeresen hivatkoznak a tanárok erre a Kulturális Enciklopédiára.

Kulturális Enciklopédia ajánlása a magyar nyelv és irodalomórán: „*Megbízom a Fazekas enciklopédiában, hiteles, ellenőrzött, megbízható információforrásnak tartom.*” A válaszadók 4,42-re értékelték a forrásokat, de fontos megjegyezni a sirventés esetében egy válaszadó sem dolgozott több weboldalról. (18. melléklet)

A feladat megoldásából látszik tehát, hogy a 14-18 éves korosztály technikailag képes használni a keresőprogramokat és a másolás/beillesztés lehetőséget a számítógépen. Megtalálják a szükséges információt és legtöbbjük képes dekódolni, akár saját szavaival is összefoglalni a lényegi részt. Azonban a forráskritika csak nyomokban jelent meg, nem igényelték az információ több oldalról való megerősítését, ellenőrzését. Ezen tapasztalatok hiányának ellenére mégis megbízhatónak érezték, értékelték a használt webhelyeket. Ezért a kutatás lehetséges folytatásában érdemes lenne megvizsgálni azt is, hogy a gimnáziumi korosztályban általánosan melyek a megbízhatóság kritériumai az információkeresésben.

A közösségi médiára vetítve a válaszadók 25,67%-a számára elsősorban a forrástól (pl.: több forrás, közismert-e az oldal) és a közvetítő személytől függ, hogy mennyire tartanak megbízhatónak egy információt. A második legtöbbször említett szempont az életszerűség volt. A kérdőívkitöltők 20,21%-a úgy érzi, ha el tudja képzelni, hogy az, amit lát vagy olvas létezik-e a valóságban, akkor hitelesnek és megbízhatónak tekinti az információt. A tanulók 13,51%-a úgy gondolja, hogy tapasztalatai alapján szinte bármilyen szituációban megérzésre el tudja dönteni egy információról, hogy megbízható-e vagy sem. Ez utóbbi kijelentés egyáltalán nem megalapozott, hiszen a megérzések is alapulnak valamin, ami megbízhatóvá teszi őket, ahogy a második érvre is számtalan ellenpélda akad. Legfontosabbnak jelölt forráskritika pedig a gyakorlatban cáfolódott meg, hiszen a feladatokhoz nem használtak több és olykor megbízható weboldalt se.

A következő feladat megadott információ kiegészítése volt szintén az internet segítségével. A Cantata profana című mű szerzőjét, a mű címét és műfaját kellett megkeresni a világhálón. A szerzőt kivétel nélkül mindenki megtalálta (94,59%), azonban a mű címe okozott némi fejtörést a válaszadóknak, hiszen a feladat kérdésében volt benne a válasz. Ez több tanulót megtévesztett és a mű alcímét (A kilenc csodaszarvas) írták le válaszként. Ezeket a válaszelemeket helytelen megoldásnak tekintettem, azonban ahol az alcím mellett a főcím is szerepelt, elfogadtam. Ennek alapján a válaszadók 62%-a hagyta magát megtéveszteni és nem a helyes megoldást választotta ki. A kitöltők kevesebb, mint 30%-a bízott magában. (19. melléklet) De akadt olyan is, aki *A kilenc csodaszarvast* csodafarkasként jegyezte le. A feladat nehézségét a műfaj meghatározása adta, hiszen a legtöbb weboldalon kórusműként szerepel, azonban ahogy a mű címe is jelzi, a kantátához áll a legközelebb. „*A kantáta kórust,*

szólóéneket és zenekart együtt alkalmazó vokális műfaj, melynek elnevezése az olasz cantare = énekelni szóból ered.”¹⁴ A válaszadók mindössze 6,75%-ánál szerepelt a kantáta szó, több, mint 90%-uk helytelen megoldást adott. A „kórusmű” mellett az alábbi válaszok szerepeltek „komolyzene, tenor, trilógia, zongorára írt kórusmű, kórusdal, folklór” stb. Ez alapján feltételezhető, hogy a tanulók egy része nem értette a kérdést vagy a benne szereplő „műfaj” fogalmat.

A böngészési előzmények elemzése során több válaszadónál látható, hogy valóban éreztek némi bizonytalanságot a kérdés körül, ezért különböző kulcsszavakkal próbáltak rákeresni a megoldásokra. Azonban ennél a feladatnál is jellemző volt, hogy felhasznált forrásoknál ismét az első találat mellett döntött a tanulók 89,18%-a és a Wikipédia szócikke alapján töltötték ki a táblázat hiányzó elemeit. Egy tanuló linkelt egyénél több hivatkozást, ami pedig a mű partitúrájára mutatott.¹⁵ A mellékletben található képen az is látható, hogy az információgyűjtésre a kitöltő három percet használt a rendelkezésre álló időkeretből. (7-8. melléklet)

Képi tartalom értelmezése

*„Az internet virtuális közege nagyon sok fiatal második otthonaként funkcionál, ahol több időt töltenek el, mint bárhol másutt. Mivel a média képes arra, hogy átformálja a nyelvet, az értékrendet, a ritmusérzéklet, az ízlést, a vágyakat, a hősöket, a tabukat, a művészetet és a műélvezetet, az alkotást és a befogadást egyaránt, a médianevelés a személyiségfejlesztés alapvető eszköze.”*¹⁶

Ezért a feladattípusok második csoportját az interneten található képi tartalmak értelmezése adta. A 20. mellékletben a képi nyelv, az értékrend, az ízlés és a tabuk megítélésének esetleges változására is választ kaphatunk. A fotón egy selfie-t készítő lány van, háttérben egy koporsóval. Provokatív jelleggel a tanulóknak a kép funkcióját kellett megválaszolniuk. A selfie jelentése önfotó, amit a fénykép készítője a kamerát maga elé tartva önmagáról készít el. A selfie szó gyakoriságának nagy méreteket öltő elterjedése miatt a brit Oxford szótár szerkesztőbizottsága 2013-ban az év szavának választotta.¹⁷

A válaszadók a felmérés során láthatóan meghökkentek a kép láttán, töprengést váltott ki

14 Dr. Bánhidi Lászlóné, Klasszikusok mindenkinek, Érettségi segédlet gimnáziumi tanulóknak Elérhető az interneten: <http://www.dura.hu/dokumentumok/zene/zenetort.html> utoljára ellenőrizve: 2015. január 6.

15 <http://moly.hu/konyvek/bartok-bela-cantata-profana> utoljára ellenőrizve: 2015. január 6.

16 Kerettanterv, MŰVÉSZETEK – MOZGÓKÉPKULTÚRA ÉS MÉDIAISMERET 1. oldal kerettanterv.ofi.hu/03_melleklet_9.../3.2.15.4_muv_media_11-12.doc Utoljára ellenőrizve: 2015. január 7.

17 <http://blog.oxforddictionaries.com/2013/11/word-of-the-year-2013-winner/> utoljára ellenőrizve: 2015. január 6.

a hozzá tartozó kérdés. Nyolcadik évfolyamon szükség volt a funkció szó magyarázatára, de a fogalmak tisztázása után a legtöbb tanulónak volt véleménye a képről. Néhányan megkérdőjelezték, hogy valóban eredeti-e a fotó: *„Ez a kép teljesen irreális, ezért minden bizonnyal a kép készítője(lehet ez photoshop) túlzó módon akarta ábrázolni a selfie rengetegek bénaságát, életszerűtlenségét. Ha mégis csak komolyan gondolta az illető: "Végre meghalt a vagyonos öregem"”*

Az egyéni válaszok miatt nehezen számszerűsíthetőek a kapott adatok, ezért tartalmuk szerint különböző kategóriákba csoportosítottam a válaszelemeket. A tizenegy kategória (a „nem tudom”, „nem válaszol” elemeket kihagyva) miatt a százalékos eredmények elaprózódtak, így az egymáshoz viszonyított sorrendjük mutathat érdekes megállapításokat.

A válaszadók közül a legtöbben úgy gondolják, hogy a selfie alapvető funkciója az információközlés: *„Adott pillanat megosztása ismerősökkel”, „Az a funkciója hogy, a fiatal lány megossza másokkal h egy hozzátartozója elhunyt.” „Szerintem, próbál magáról előnyös képet megosztani, hogy az ismerősei tudják, hogy ő most egy temetésen van(nem érzi át a helyzetet,)” „Az illetőt a képen megszerette volna mutatni a világnak magát és , hogy elment erre a helyre. Bár szerintem akár fogadásból is tehetne, mert egy sír mellett fotózkodni mosolygó arccal nem szokás.” „Önmagadról kép készítése és egyben az életed összes pillanatának datálása és így életed érdekességének megmutatása ismerőseidnek”* A konkrét képben a provokációt és meghökkentést vélték látni célként: *„Manapság igen népszerű, hogy bárhol és bármikor lefotózzuk magunkat. Minél több, annál jobb. Nem érdekes, hogy vásárolunk, falat mászunk vagy épp temetésen vagyunk...” „A modern világ romlottságára való rámutatás, hogy a régi értékek és normák elfelejtődnek.”* Felismerték a közösségi oldalakon való önreprezentáció szélsőségeit is, miszerint *„Mások figyelmének felkeltése. Csupán a "like szerzés" a célja.” „...felrakja a facebookra hogy valaki temetésén a sírral pózol, a sírban talán híres ember van és így növelheti a lány népszerűségét a facebookon” „Valószínűleg nem a részvétét mutatja ki ezen a képen, feltűnést akar kelteni vele az interneten (közösségi oldalakon), híres akar lenni.”* És okként közvetetten előkerült a hírérték fogalma a híres ember/szenzáció hírfaktor említése kapcsán: *„Ha csak nem mondjuk Hitler, vagy Stalin, vagy valami hasonló kaliberű valaki van a koporsóban, akkor értem, miért csinálta. vagy esetleg magának választotta.”*

Korosztályos különbség mutatkozott a fénykép készítőjének belső motivációjával érvelők és a jelenségről való negatív véleménnyel lévők között. Míg a 8-9. évfolyamos tanulók közül néhányan igyekeztek empátiával lenni a képen szereplő nő iránt, addig a 11-12. évfolyamosok erős kritikával éltek, minősítő mondataikkal egyértelművé tették személyes elhatárolódásukat

is. „Személy szerinti véleményem az hogy ennek a képnek semmi funkciója nincsen ugyanis a helyszín nem teszi lehetővé azt hogy efféle magamutogató viselkedést tanúsítsanak rajta...és mivel h még mosolyog is rajta, ezzel teljes mértékben a földre tiporja a helyszínen megjelenő emberek az elhunyt családtagjai iránti együttérzést....”

Érdekes megnézni néhány alsóbb évfolyamos ötletét is a „miért készülhetett a kép” kérdésre: „Meghalt egy számára fontos személy, de igyekszik vidám maradni, azért készítette ezt a képet, hogy ha később visszanezi, ne egy szomorú emlék jusson eszébe.” „Szerintem büszke rá, hogy elment a temetésre, megjelent ott. Talán ezzel is ki akarja fejezni, hogy szerette az illetőt.” „Ezzel könnyebben elfogadja a halált” „Együttérzés kimutatása egy furcsa módon.” „Valószínűleg a lány nem tudja feldolgozni a bánatát és úgy gondolja, hogyha ezt megosztja a világgal, akkor könnyebb lesz elfogadnia.” Érezhető a mondatokon az őszinte empátia, hogy a tanulók a nő szempontjából próbálták megközelíteni a témát. Azonban a hozzáképzelt, hozzáértett háttértörténetek, amelyekre nem volt egyértelmű utaló jel a képen, megerősítik azt a feltevést, hogy a 14-15 éves korosztály nagyobb részben lehet kitéve az elektronikus zaklatásnak (cyberbullying) a korukból fakadó naivitásuk és hiszékenységük miatt. Bár az összefüggést jelen kutatás nem mutatja ki, de érdemes lenne a jövőben megvizsgálni náluk a forráskritika hiánya és az internetes tartalmak iránti feltétlen bizalom közötti viszonyt. Amennyiben együtt járás mutatkozna, úgy mindenképpen átgondolásra érdemes például a mozgóképkultúra- és médiaismeret tantárgy évfolyambeli helye az oktatási folyamatban.¹⁸ Hiszen elképzelhető, hogy tizenegyedikes korukra már elkészt egy-egy téma megbeszélése. A világhálón személyesen megtapasztaltak miatt pedig lerágott csontnak tűnhet „újból” elővenni egy útmutatóul szolgáló kérdést, míg alsóbb évfolyamokon valóban az elméletben kigondolt célt szolgálná. Jelen kutatás azonban nem terjed ki ezen kérdések megválaszolására.

„A cyberbullying az általános és középiskolások életében a legjellemzőbb: a tanulók közel egyötöde áldozatként, tizedük pedig elkövetőként van jelen ezekben a helyzetekben. Hiba lenne azonban azt gondolni, hogy mindez csak a gyerekeket érinti. A jelenség – csakúgy, mint a bullying „offline” formája – a felnőttek életében is felbukkanhat, például a munkahelyen. Egy 2007-es angol felmérés szerint a tanárok ötödrésze válik cyberbullying áldozatává, amiben jelentős szerepe van az online környezet anonimitásának, és a tanár tekintélyszemély mivoltának.”¹⁹

18 A vizsgált gimnáziumban a hat évfolyamos oktatás miatt a tantárggyal 11-12. évfolyamon találkozhatnak a tanulók.

19 Mindennapi Pszichológia online magazin, Elektronikus zaklatás – Cyberbullying, 2011. Elérhető az Interneten: <http://www.mipszi.hu/cikk/110104-elektronikus-zaklatas-cyberbullying> utoljára ellenőrizve: 2015. január 6.

Még egy említésre érdemes kategória maradt ki a felsorolásból, amelyben a befogadók úgy érzik, hogy a kép funkciója a boldogság, vidámság kifejezése: *„Értelmetlen egy temetésen feltenni egy mosolygós képet, amikor mindenki gyászol. Talán azt akarja mutatni, hogy ő még ilyenkor is boldog.”* „Szerintem nagyon furcsa. Nagyon boldognak tűnik annak ellenére, hogy ez egy temetés.” „A nő feltehetőleg a halott felesége és valamilyen okból örül, hogy férje elhunyt.” Hogy a kitöltők fantáziáját mennyire megmozgatta a temetés-selfie, azt az alábbi vélemény bizonyítja: *„Szerintem ez a kép arra funkcionál, hogy reklámozzon valamit, például a temetkezési vállalatot.”*

A válaszokból tehát következtethetünk arra, hogy a korábban tabunak számító témákról való beszéd a világhálón egyre inkább a nyilvános beszéd témák természetes része. A kérdőívkitöltők 89,1%-nak volt véleménye a kérdésről, tehát felkeltette az érdeklődésüket, a példákban pedig látszik, hogy az internet tartalmainak sokféle olvashatósága, értelmezése lehet, amihez eligazodást és megbízhatóbb böngészést adhat, ha a tanulóknál alapvetően kialakul a forráskritika és a több helyről való tájékozódás igénye.

Internetes tartalom letöltése

A legösszetettebb és a vizsgálati körülmények miatt a leginkább időigényes feladat Horányi Özséb Slideshare.com-on található participációs elméletéről szóló diasor letöltése és a kérdőívbe csatolása volt. Előzetes feltevésem az volt, hogy a tanulók számára a legnagyobb probléma a weboldalra történő regisztrálás lesz, ami a megadandó adatok miatt ellenérzést vált majd ki belőlük. Azonban a regisztráció csak technikailag okozott problémát. Közvetlenül két tanuló (2,7%) kérdezte meg a feladat közben, hogy miért kell regisztrálniuk és hogy miért kell bizonyos adatokat megadniuk a slideshare.com-on, de a "feladatsor része, hogy letöltsd a diasort" választ feltétel nélkül elfogadták és elindították a regisztrációt. A Netlike kérdőívben közvetlenül kérdeztem rá, hogy a regisztráció váltott-e ki valamilyen ellenérzést, a válaszadók több, mint 60%-ának nem okozott problémát, hogy regisztrálnia kell egy ismeretlen oldalra. (23. melléklet)

Az internetsebesség lassúsága miatt többeknek nem sikerült teljesíteni a feladat minden részét. A diasort 32,43% (24 tanuló) töltötte le és csatolta a kérdőívhez, 4% (3-an) óriásfájlként osztotta meg velem és 2,7% (2 diák) volt, aki nem töltötte le, de a linket elküldte emailben. A kutatásban résztvevők 60,81%-ának nem sikerült teljesíteni a feladatot. Akadt olyan, aki nem a megfelelő diasort csatolta, de a legtöbben a letöltésnél maradtak le, hiszen a rendszer nem bírta el az összes, közel azonos időpontban elindított letöltés-kérést.

Az adatok felvételekor feljegyzett megfigyeléseim alapján a regisztrálással főként

a lányoknak volt problémája, 9,3% (3 lány) a mellette ülő fiútól kért és kapott segítséget a regisztrációhoz. A nehézséget az angol szöveg mellett a biztonsági kód lassú betöltése okozta, valamint a letöltésnél nem volt számukra egyértelmű a folyamat. Az egyik tizenegyedikes informatika fakultációra járó fiú volt az egyetlen, aki regisztráció nélkül tudta megoldani a feladatot úgy, hogy a PrintScreen billentyűvel kimásolta a diákat és egy új diasorba illesztette be.

Összességében elmondható tehát, hogy a tanulók egy kivételével könnyedén megtalálták a megadott honlapon a feladatban szereplő diasort, azonban a regisztrációnál és a letöltésnél, valamint a feltöltésnél is akadtak bizonytalanságok, aminek oka elsősorban a lassú internetkapcsolat volt (nem jelenítette meg a szükséges biztonsági kódot, nem küldött megerősítő e-mailt a regisztrációhoz stb.), a kezelőfelület szokatlansága is hozzájárulhatott a nehézségekhez és az angol nyelv is zavarba ejthette az alsóbb évfolyamosokat. Mint látható volt a tizenegyedikes fiú esetében, kreatívan is meg lehetett oldani a feladatot anélkül, hogy ki kellett volna szolgáltatni bizonyos személyes adatokat. Azonban az is kérdéseket vet fel, hogy miért nem kérdőjelezték meg a regisztráció szükségességét? Elképzelhető, hogy személyem befolyásolta, ösztönözte őket arra, hogy kérdés nélkül regisztráljanak az oldalra annak ellenére, hogy korábban nem ismertek engem.

Véleménynyilvánítás és attitűd a digitális térben

Dolgozatom bevezetőjében már utaltam rá, hogy a tanulóknak a világhálón is különbséget kell tudniuk tenni a különböző stílusrétegek között, valamint ismerniük kell a chatnyelv sajátosságait ahhoz, hogy megfelelően értelmezni és előállítani is tudjanak bizonyos szövegtípusokat a digitális térben. A közösségi oldalak térhódításával kiszélesedett a véleménynyilvánítás eszközeinek tárháza, így akár egy kattintással is kifejezhetjük egyetértésünket vagy épp ennek ellenkezőjét.

A közösségi oldalak lehetőségeit alapul véve a véleménynyilvánítás felmérésére Jules Bianchi Forma 1-es pilóta balesetéről szóló videós posztra vártam a válaszadók reakcióit.²⁰ A hír kiválasztásával arra voltam kíváncsi, vajon a negatív hír is érhet-e "lajkokat", általánosan kinek mit jelent a lajk?

A válaszadók 74,32%-a nem lajkolná ezt a hírt. Legtöbben (30%) azzal indokolták, hogy egy balesetet semmilyen körülmények között sem lajkolának: „Nem

---

²⁰ <http://www.nemzetisport.hu/fl/video-borzalmas-volt-a-beccsapodas-bianchi-balesete-2368161> utoljára ellenőrizve 2015. január 7.

lájkolnék egy ilyen balesetet, szerintem sértő lenne.” „Nem vagyok hajlandó balesetet ""like""-olni, ha sajnálom az esetet, vagy részvétet nyilvánítok, de attól még az semmiképp sem tetszik.” „Kárörömről tenne tanúbizonyságot ennek a felvételnek a lájkolása.” A „nem lájkolók” 9%-a indoklásában a sportág iránti nem tetszésüket fejezte ki, 18%-ukat nem érdekli a téma vagy kifejezetten unalmasnak találják a posztot. Egy tanuló azzal indokolta választát, hogy semmit nem szokott lájkolni a közösségi oldalakon. 16,3% valamilyen formában személyes problémáját fogalmazta meg az indoklásban: „Nem szeretem ezeket az 'csak erős idegzetűeknek' feliratú videókat, mert én nem vagyok erős idegzetű” „Szerintem ez egy szomorú eset, nincs minek örülni.” „Nem akarok hasonló rossz híreket olvasni, főleg ha egyáltalán nem érintenek engem.” „Nem vagyok egy nagy like-oló, de úgy gondolom, hogy semmiben nem teszek jót azzal, ha valakinek a balesetét, betegségét like-olom. Amennyiben a felépülésével kapcsolatban jönne ki egy hír, amit ő maga oszt meg, akkor változna a helyzet.” „Nem szívesen lájkolom, hiszen egyáltalán nem tetszik, vagy nem örülök annak, hogy ilyen baleset történt.” „Tragikus eset. Egy like-kal nem segíünk rajta.”

A tanulók 25,68 %-a lájkolta a posztot, többségük szerint ezzel együttérzésüket fejezik ki a sportolónak. *„Együtt érzek a pilótával.” „Azért likolom, mert ezzel adok neki erőt!” „hogy épüljön fel minél gyorsabban” „jobbulás kívánása együttérzés kifejezése” „A like-kal támogatom őt a felépülésben. Nem azt jelenti, hogy tetszett ahogy balesetet szenvedett.” „Sajnálom szegény embert.”* Voltak olyan válaszadók, akik a „nem lájkolók” szempontjaival megegyezően, de ellentétes véleménynel a Forma 1 sport szeretetével, a videó látványosságával, a hír érdekességével indokolták a lájkot. (26. melléklet)

A közösségi oldalon való véleménynyilvánítás egy aktívabb lehetősége a poszt megosztása. Az előző eredményekkel összhangban a válaszadók 17,5 %-a (13 tanuló) osztaná meg oldalán ezt a hírt, 82,4% (61 tanuló) pedig nem. Utóbbiak indoklásában általános volt, hogy egyáltalán nem szoktak megosztani híreket vagy csak a saját életükkel kapcsolatban posztolnak az oldalukon. De a tömeghatás és a homlokzatvesztéstől való félelem is fellelhető néhány válaszban: *„Szerintem főlöszleges mert úgyis sokan megosztják” „A képet igen, de a gondolataimat róla már nem, mert félek sokan nem értenének egyet és sok negatív visszajelzés jönne.” Akadt, aki figyelmességből nem vinné tovább a hírt: „Nem akarom fárasztani az ismerőseimet.” „Nem osztom meg, mert nem akarom hogy mások is lássák.” „Nagyon nagy F-1 rajongó létemre, nem érzem, hogy feltétlen mások tudtára kéne adnom egy f-1 es pilóta balesetét. Senkinek nem lesz jobb ezzel.”*

Ha egy hagyma-modellben gondolkodunk, akkor a felhasználó szempontjából a legnagyobb aktivitást a poszthoz való komment hozzáfűzése jelenti. A hozzászólással lehet

leginkább kifejezni önálló, személyes véleményünket, hiszen ekkor már nem elég egyet kattintani, a gondolatainkat kell megfogalmazni. Éppen ezért talán nem meglepő, hogy 83,7% biztosan nem kommentelné, 8,1% igen, 8,2% pedig bizonytalan a kérdésben, de ha kommentelné, akkor együttérzését fejezné ki: „*Talán. Ha igen akkor azt írnám hogy kitartást!*” „*Max. hogy R.I.P*” „*Részvétem, jobbulást*” „*Remélem mihamarabb felépül és újra versenyezhet!*” „*Fontos, hogy nagyon vigyázzunk magunkra!!!*” „*:(I hope he will be O.K.*” „*#Jules_Bianchi*”

Általánosan is kíváncsi voltam arra, hogy a korosztályt mi motiválja leginkább a lájkolásra vagy a kommentelésre? A minta egészét tekintve a kitöltők 47,29% mondta azt, hogy elsősorban a személytől/oldaltól függ, hogy hova kommentel, de ugyanennyien írták azt, hogy a szöveg/kép/videó tartalma alapján döntenek elsődlegesen. A különbség a nemek arányában mutatkozott: a fiúk 69,04%-a a tartalmat helyezi előtérbe, míg 26,19% jelölte, hogy a személy befolyásolja leginkább. Ezzel szemben a lányok 18,07%-a dönt a kommentelés mellett csak a tartalom alapján és 75%-uk a személytől/oldaltól függően. Abban viszont mindkét nem egyetértett, hogy nem kommentelnek automatikusan tartalomtól függetlenül. (25. melléklet)

A lájkolás motivációjában is hasonló eredményeket láthatunk a fiúknál: 78,57% lájkol a tartalomtól függően, 16,06% elsősorban a személytől függően. A lányoknál ez az adat kiegyenlítettebb a komment motivációjához képest: 40,62%-ot befolyásol elsőként a személy/oldal, 56,25%-ot pedig a tartalom.

Látható tehát, hogy a közösségi médiafelületen való aktivitás különböző formáiról is megoszlanak a vélemények. Mivel nem alakult ki egységes norma és szokás ezekben a kérdésekben, ezért mindenki a saját tapasztalataira, saját értékrendjére hagyatkozik az aktivitással kapcsolatban. A kommentekből látszik, hogy egy ilyen kérdésben a korosztályban még alapvetően az együttérzés dominál és nem az ítékezés. A chatnyelv (emotikonok, rövidítés stb) és a közösségi média nyelvének néhány jegye (# hashtag) is fellelhető. Felvetődik a „R.I.P.” hozzászólás kapcsán, vajon tudta-e a hozzászóló, hogy a pilóta balesetet szenvedett, de nem halt meg, vagy esetleg a szó jelentésével nem volt tisztában, hiszen ezt a formát főként halálesetben szokták alkalmazni (Rest in peace - Nyugodj békében). Azonban a Nemzeti Sport Online Facebook oldalán²¹ több hozzászóló is hasonlóan így nyilatkozott a hírről. Az internet nyelvének értése és használata szintén további kutatási kérdéseket vethet fel.

---

21 <https://hu-hu.facebook.com/nsonline> Utoljára ellenőrizve: 2015. január 7.

Szituáció megoldása online

Az alábbi szituáció megoldását kértem a tanulóktól: *„Holnap kiselőadást kell tartanod történelemből, de személyes problémád miatt nem sikerült elkészítened a szükséges prezentációt. Hogyan értesítenéd a tanárod?”* Zárt kérdésben a következő lehetőségek közül választhattak: e-mailben, Facebookon, fölhívnám telefonon, holnap az óra előtt közlöm vele vagy nem értesíteném. Lényegében a „holnap az óra előtt közlöm vele” és a „nem értesíteném” hasonló válaszelemek, mégis fontosnak tartottam különválasztani a kettőt a hozzáállás szempontjából.

A tanulók 55,4%-a nem értesítené előzetesen a tanárt, csak az óra előtt, 6,75% pedig egyáltalán nem szólna róla. A válaszadók 35,13%-a e-mailben jelezné a problémát, a közösségi media lehetőségét viszont senki nem választaná. A táblázatból az is kiolvasható, hogy a fiúk többféle lehetőségben gondolkodtak (fölhívnám telefonon, nem értesíteném), míg a lányok csak az e-mail és az óra előtti közlést választották. (24. melléklet)

A vizsgált gimnáziumban tanító tanárokkal folytatott beszélgetésem során arra próbáltam választ kapni, mi lehet az oka annak, hogy a tanulók nem részesítik előnyben a digitális technika adta lehetőségeket a tanáraikkal való kommunikációjuk során. Több pedagógus úgy gondolja, hogy a tanárok még nem elég nyitottak a világhálóra (e-mailforgalom folyamatos ellenőrzése, Facebookon való aktív részvétel). Szerintük ezért részesíthetik előnyben a diákok a személyes kommunikációt. A tanárok onlétére vonatkozó kutatásokat nem végeztem a gimnáziumban, így nincsen információm arról, hogy ki, milyen felületeken érhető el a diákság számára. Az viszont feltételezhető, hogy a diákoknál még problémát okoz a az online és offline személyiség összehangolása abban a tekintetben például, hogy bejelölje-e tanárait az említett felületen ismerősnek vagy ne, valamint ha üzenetet váltanak, azt milyen stílusban fogalmazza meg. David Kirkpatrick úgy véli, hogy „...minél idősebb valaki, annál nehezebben tudja elfogadni, hogy egyetlen profilban összegződjön a magánélete és a karrierje”²² Ezzel az állításával egyetérttek a tanárok esetében, azonban ugyanezt az okot sejtem a tanulóknál is, amiért nehezen találják meg a megfelelő stílust a digitális tér határterületein. Úgy gondolom, hogy ezek a tényezők mind befolyással lehetnek a felnőttekkel, tanárokkal való online kommunikációra is.

Arra kértem őket, hogy szövegezzék meg az üzenetet, mert kíváncsi voltam, hogyan, milyen stílusban fogalmaznák meg a halasztást a tanáruknak, ha csak 240 karakter áll rendelkezésükre? Azonban valamilyen okból kifolyólag a válaszadók 85%-a már nem oldotta meg ezt a feladatot. A megoldások között sem volt, csupán néhány értékelhető válasz. A válaszadók közül többen feltételes módban válaszoltak: *„Tisztelt XY, ilyen és ilyen okból*

---

22 http://www.filmkultura.hu/planok/cikk_reszletek.php?cikk_azon=1339 Utoljára ellenőrizve: 2015. január 7.

kifolyólag nem készítettem el a holnapi prezentációt. Üdvözlettel: XY.” stb. Tehát nem írtak konkrét problémát, nem fogalmaztak meg kérést, nem képzeltek magukat bele a szituációba. Így nem kaptam képet arról, hogyan oldanák meg ezt a problémát, ha korlátozva van a rendelkezésre álló karakterszám. Talán a feladatmeghatározás nem volt egyértelmű és úgy érezték a tanulók, hogy opcionális a kérdés megválaszolása. Feltételezhetően az idő mellett ez lehetett a fő probléma, mert a többi kérdésnél nem történt ilyen arányú feladatmegtagadás.

A kutatási témától függetlenül azonban érdemes elgondolkodni azon, hogy amennyiben nem a tanárok által feltételezett zárkózottság áll az online kommunikáció háttérbeszorulása mögött, úgy a tanulók valóban nem érzik-e szükségét előzetesen tájékoztatni tanárukat egy feladat el nem készítése miatt?

Az eredmények összefoglalása

Dolgozatom során arra kerestem a választ, hogy a mozgóképkultúra- és médiaismeret tantárgy céljainak tükrében hogyan tájékozódnak a 14-18 éves gimnazisták az online felületeken, a digitális térben. Felméréseimet egy fővárosi gimnáziumban végeztem 8-12. évfolyam humán és reál tagozatos osztályaiban, összesen hetvennégy tanulóval. A minta nem tekinthető reprezentatívnak, csupán bizonyos jelenségek leírására szolgál a válaszadókra értelmezve. Az eredmények nem általánosíthatóak sem korosztályra, kontrollcsoport hiányában pedig iskolatípusra vetítve sem, célom az információgyűjtés volt, hogy a kapott eredményeket irányadónak használva egy szélesebb körű, nagyobb mintán végezhető kutatást készíthessek elő a témában.

Vizsgálatom középpontjába az alábbi kérdés került: a tanulók rendelkeznek-e az Internettel és használatával kapcsolatos előírt ismeretekkel, valamint ezeket képesek-e megfelelően alkalmazni a gyakorlatban? Megfelelő alkalmazáson a szükséges és elégséges internethasználatot értettem.

A felmérés során kétféle kérdőívvel dolgoztam: a *Likeoltam* munkanevű kérdőív egy negyvenperces feladatsort tartalmazott, ami a tanulók digitális kompetenciáját volt hivatott felmérni, míg a *NetLike* egy általánosabb, az internethasználatról és a online médiafogyasztási szokásokról tájékozódó kérdéssorból állt. A két kérdőívet ugyanazok a csoportok töltötték ki, azonban az egyéni eredmények összehangolása még folyamatban van, amelyet a jeligék segítségével tervezek elemezni.

Médiatudatos fogyasztók vagy tudatlan áldozatok?

A Magyarországon érvényben lévő Nemzeti Alaptanterv egyik alapvető célja a tanulók médiatudatosságra való nevelése. Hatáselméleti kutatásokból tudjuk, hogy a média mindig is hatással volt az emberekre, de annak mértékétől és milyenségéről való elméletek a kezdetektől megosztották az ezzel foglalkozó iskolákat. Éppen ezért a mai napig sok kritika éri mind a média működését, mind a fogyasztók reakcióit. A tanárookra ezzel nehéz feladat hárul, hogyan tanítsák meg a fiatalokat a folyamatosan változó, megújuló média és technika tudatos fogyasztására? Ez egyfajta bizonytalanságot ébreszt, amelyet a mozgóképkultúra- és médiaismeret tantárgy a megfogalmazott célok alapján képes lehet feloldani.

A felmérésben a tanulóknak egy feladatsort kellett kitölteniük, amely információkeresést, képi tartalom értelmezését, internetes tartalom megkeresését, letöltését és csatolását, véleménynyilvánítást és egy adott probléma megoldását várta el a tanulóktól.

A kapott eredmények alapján elmondható, hogy a válaszadók ismerik és alapvetően tudják használni a legelterjedtebb keresőoldalakat. Általános hiányosságnak érzem viszont a forráskritikát, hiszen a kérdőívkitöltők jelentős része egy az egyben, olykor értelmezés nélkül vett át információkat a találati lista weboldalairól. Egynél több forrásból mindössze 4,05% dolgozott, ami nagyon alacsony számnak tekinthető.

Ugyanezt a túlzó bizalmat éreztem a korosztály részéről a jelszóerősséggel kapcsolatos kérdésekben. A válaszadók 62,16%-a teljes mértékben elégedett jelszava/jelszavai erősségével, mégis 56,75%-uk bizonyos oldalon, oldalakon megjegyezteti a számítógéppel a jelszavát. Ebben a kérdésben a két nem válaszai között nem mutatható ki eltérés. A digitális tér felületein a tanulók 62,16%-a legalább két helyen azonos jelszót használ. Vagyis bizonyos területeken

valóban tudatos fogyasztók, azonban úgy tűnik, nem érzik fontosnak a körültekintést és a személyes adatok biztonságát.

A „koporsóval a háttérben selfie-ző nő” képértelmezésnél inkább az évfolyamok között, mint a két nem tekintetében volt érezhető a különbség. A fiatalabbak (8-9. évfolyam) igyekeztek empátiát tanúsítani a kép készítőjével és többen olyan elemeket is bevontak az értelmezésbe, amelyet nem tartalmazott közvetlenül a fotó. Míg az idősebbek olykor nem rejtették véka alá éles kritikájukat avagy humorukat. Sokféle, kreatív megoldások érkeztek a selfie általános és konkrét funkciójára, de a bizonytalanság itt is érezhető volt.

A véleménynyilvánítás felmérésére szintén a közösségi oldalról vett mintát használtam, de egy olyan témával, ami minden tekintetben határmezsgyén mozog az online világban. A Forma 1-es pilóta, Jules Bianchi balesetéről szóló videós hír posztjáról kellett értékelést, véleményt mondaniuk a tanulóknak, like, komment és megosztás formájában. Ez alapján elmondható, hogy az értékrendek és gondolatok merőben eltérőek, aminek oka az egységes normarendszer hiánya lehet. Többen úgy gondolták, egy like-kal együttérzésüket fejezik ki a sportolóval szemben, mások épp az ellenkezőjéről nyilatkoztak, szerintük sértő egy ilyen negatív tartalmat like-olni. Ezu pedig újabb kérdéseket vet fel a közös fogalomról: kinek mit jelent a like? A korosztály válasza pedig az volt, hogy ez szituációfüggő. Olykor a személy/oldal/tartalom kedvelése, a közös értékrend kifejezése, együttérzés kifejezése, de néha csak egy gesztus. Az viszont egyértelműen látszik, hogy a tabu témák egyre kevésbé titkolt dolgok, nyitottá válnak a digitális térben.

Ahogy korábban láttuk, az ismeretlen oldalra történő regisztráció nem okozott ellenérzést a tanulóknak, de a feladat megoldása (letöltés, csatolás) már annál több nehézséget jelentett nekik. Ez részben az iskolai internetsebességnek tudható be, mert a regisztráció alatt és azt követően nem oldal jelent meg, ami korlátozta a munkát. A letöltendő diasort mindenki megtalálta, 32,43% (24 tanuló) töltötte le és csatolta a kérdőívhez, 4% (3-an) óriásfájlként osztotta meg velem és 2,7% (2 diák) volt, aki nem töltötte le, de a linket elküldte emailben. Összeségében a kutatásban résztvevők 60,81%-ának nem sikerült teljesíteni a teljes feladatot. Akadt olyan, aki nem a megfelelő diasort csatolta, de a legtöbben a letöltésnél maradtak le, hiszen a rendszer nem bírta el az összes, közel azonos időpontban elindított letöltés-kérést.

Az adatok felvételekor feljegyzett megfigyeléseim alapján a regisztrálással főként a lányoknak volt problémája, 9,3% (3 lány) a melléteülő fiútól kért és kapott segítséget a regisztrációhoz. A nehézséget az angol szöveg mellett a biztonsági kód lassú betöltése okozta, valamint a letöltésnél nem volt számukra egyértelmű a folyamat. Az egyik tizenegyedikes

informatika fakultációra járó fiú volt az egyetlen, aki regisztráció nélkül tudta megoldani a feladatot úgy, hogy a PrintScreen billentyűvel kimásolta a diákat és egy új diasorba illesztette be. Vagyis ennél a feladatnál a tanulók minden bizonnyal rendelkeztek a megoldáshoz szükséges előzetes ismerettel és kompetenciával, azonban nem ismerték fel azok alkalmazhatóságát.

A másnapi kiselőadás lemondásáról szóló feladatot, miszerint fogalmazzanak rövid üzenetet tanáruknak 240 karakterben a problémájukról és a kiselőadás elmaradásáról, a válaszadók 85%-a nem készítette el. Így nem kaptam képet arról, hogyan oldanák meg ezt a problémát, ha korlátozva van a rendelkezésre álló karakterszám. Talán a feladat meghatározása nem volt egyértelmű és úgy érezték a tanulók, hogy opcionális a kérdés megválaszolása. Feltételezhetően az idő mellett ez lehetett a fő probléma, mert a többi kérdésnél nem történt ilyen arányú feladatmegtagadás. A szituációról elmondható, hogy a tanulók 55,4%-a nem értesítene előzetesen a tanárt, csak az óra előtt, 6,75% pedig egyáltalán nem szólna róla. A válaszadók 35,13%-a e-mailben jelezné a problémát, a közösségi média lehetőségét viszont senki nem választaná. A táblázatból az is kiolvasható, hogy a fiúk többféle lehetőségben gondolkodtak (fölhívnám telefonon, nem értesíteném), míg a lányok csak az e-mail és az óra előtti közlést választották.

Elmondható tehát, hogy a vizsgált korosztály birtokában van az alapvető ismeretnek, képességnek és készségeknek az internet használatáról, azonban nem minden helyzetben ismerik fel azok alkalmazhatóságát. „Tudatlan áldozatnak” közvetlenül nem nevezhetőek a téma szempontjából, azonban a „tudatos médiafogyasztó” sem jellemző rájuk a már említett bizonytalanságok miatt.

A Mozgóképkultúra- és médiaismeret tantárgy helye az oktatási folyamatban

A Nemzeti Alaptanterv szerint a témát tekintve feltételeztem, hogy a mozgóképkultúra- és médiaismeret tantárgyban közvetlenül valósul meg a középiskolai erkölcsi nevelés, az állampolgárságra, demokráciára nevelés, az önismeret és társas kultúra fejlesztése, a médiatudatosságra nevelés és a tanulás tanítása. Emellett elősegíti a digitális, a szociális és állampolgári valamint a hatékony, önálló tanulás kompetenciák fejlődését. Ez a kutatás során nem erősödött meg, hiszen nem derült ki, hogy a tanulók eredményei mennyiben köthetők a médiaórán tanultakhoz.

A kapott információk alapján azonban érezhető, hogy bizonyos kérdések és témakörök

megbeszélése elkésettnek tűnik 11-12. évfolyamon. A forráskritika igényét érdemes az alsóbb évfolyamokon kialakítani, így tudatosabbá tenni a diákokat és fejleszteni a kritikai érzéket. Bár a chatnyelv jellemzői előkerülnek más tantárgyakon is, a közösségi média teremtette világról szintén hasznos volna már 8-9. évfolyamon tanulni, hiszen a Facebookra való regisztrálás hivatalos alsó korhatára 13 év, így számolni kell azzal, hogy a tanulók a digitális világ ezen területen is megjelennek. Önképük egészséges fejlődése miatt pedig nem elhanyagolható a közösségi oldal előnyeinek, hátrányainak és az onnan kapott visszajelzések megfelelő értelmezésének, feldolgozásának tudatosítani bennük. 11-12. évfolyamon így korosztályuknak jobban megfelelő témákra lehetne hangsúlyt fektetni, ami a tantárgy diákok általi megbecsüléséhez is hozzájárulna.

A rendelkezésre álló óraszámok ugyan nem teszik lehetővé, hogy minden fontos kérdés és téma kimerítően feldolgozásra kerüljön a közoktatásban töltött tizenkét év alatt, de a tantárgyakba épülésével elő lehet segíteni a médiatudatosság szükséges és elégséges megvalósulását.

A kutatás lehetséges folytatása

A kapott információk és eredmények alapján nagyobb mintára kiterjesztve, fővárosi és vidéki kontrollcsoportokkal kiegészítve lenne érdemes megismételni a kutatást. Egy új, több összetevőt felmérő feladatsorral (információk csoportosítása, online szövegek alkotása, különbségek érzékelése) konkrétabb eredményeket lehetne kapni a tanulók meglévő kompetenciáiról és így strukturálni az előírt célokat és tananyagot, hogy korosztályuknak megfelelő tudást kapjanak, amit érdeklődéssel fogadnak. A mozgókép- és médiaismeret tantárgyban megvalósuló célokat a kontrollcsoporttal lehet kimutatni, ha adott korosztály tanulóinak eredményeit összehasonlítjuk hasonló körülmények között működő gimnáziumba járó, de médiaoktatásban közvetlenül nem részesülő diákok eredményeivel.

Irodalomjegyzék

- Abonyi-Tóth Andor előadása <http://abonyita.inf.elte.hu/digkomp20100225.pdf>
Utoljára ellenőrizve: 2014. október 29.
- Andó Éva E-NYELV – NETBESZÉD, Az elektronikus kommunikáció nyelvi jellemzői, XXI. Század – Tudományos Közlemények 2010/23, E-VILÁGI TRENDEK 31-46. elérhető az interneten:
http://epa.oszk.hu/02000/02051/00013/pdf/EPA02051_Tudomanyos_Kozlemenyek_23_031-046.pdf
- Bábosik István, Neveléstudományok, Osiris Kiadó, Budapest, 2004
- Bódi Zoltán 1998. Internetes kommunikáció – beszédkommunikáció. In Gósy Mária (szerk.): Beszédkutatás '98. Beszéd, spontán beszéd, beszédkommunikáció. Budapest: MTA Nyelvtudományi Intézet. 178–188.

- David Kirkpatrick, A Facebook jelenség, Gabo Könyvkiadó és Kereskedelmi Kft., 2011.
- Falus Iván (szerk.), Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe, 2004, Műszaki Könyvkiadó, Budapest
- Falus Iván (szerk.), Didaktika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2003.
- Fehér Péter, Milyen legyen az Internet-pedagógus?, Új Pedagógiai Szemle 1999 április 91-97. o.
- Jukes, I., Dosaj, A. (2006).: Understanding Digital Children (DKs). Teaching and Learning in the New Digital Landscape. The InfoSavvyGroup
<http://edorigami.wikispaces.com/file/view/Jukes+-+Understanding+Digital+Kids.pdf> Utoljára ellenőrizve: 2014. október 29.
- Klenovitsné Zóka Tünde, Digitális nemzedék, megváltozott pedagóguskompetenciák (tananyag) Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Pécs, 2011. Elérhető az Interneten: http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/digitalis_nemzedek/index.html Utoljára ellenőrizve: 2014. október 29.
- N. Kollár Katalin –Szabó Éva (szerk.) (2004) Pszichológia pedagógusoknak. Osiris. Budapest.
- Nagy József, Kompetencia alapú, kritériumorientált pedagógia. 2007, Mozaik Kiadó, Szeged
- Nagy József, XXI. század és nevelés, Osiris Kiadó, Budapest, 2000.
- Patricia Wallace, Az internet pszichológiája, 2006, Osiris Kiadó, Budapest
- Petykó Márton, Az írott beszélt nyelvtől a spontán írott nyelv felé, Első század, 2012/3 147-178. Elérhető az interneten:
http://epa.oszk.hu/01600/01639/00007/pdf/EPA01639_elso_szazad_2012_osz_147-178.pdf
- Rab Árpád, Digitális kultúra - A digitalizált és a digitális platformon létrejött kultúra, Szerk.: Pintér Róbert, Gondolat - Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2007. 182-200.o.
- Szabados Sándor, Digitális bennszülöttek, Oktatás-Informatika Folyóirat 2009. 1.szám 19-23.o.
- Tari Annamária, Y generáció, Jaffa Kiadó és Kereskedelmi Kft. 2010.

Mellékletek

1. melléklet Válaszadók kommentjei (részlet)

Név	Komment
Névtelen	szar

Névtelen	szar
Névtelen	Itt aztán kellett használni az internetet, egyébként nehéz volt.
Névtelen	Fogalmam sincs hogy ennek mi volt az értelme. A sávszélesség miatt kínszenvedés volta az egész.
Névtelen	szar
Névtelen	szar
Névtelen	szar
Névtelen	szar
Névtelen	fos&hányás
Névtelen	Egészen élveztem,érdeemes volt rászánnom a hétfő délutánomat.
Névtelen	A lassú internet megnehezítette a feladatot, egyébként érdekes volt.
Névtelen	Visszaszerezhetetlen élmény volt. Az itt szerzett élmény és a megismert emberek felbecsülhetetlenek számomra
Névtelen	szar
Névtelen	az anyagcsere gyümölcse
Névtelen	az anyagcsere gyümölcse
Névtelen	szar
Névtelen	szar
Névtelen	Kommentek
	válaszdói komment 2014/11/13 15:10
	szar
	válaszdói komment 2014/11/13 15:10
	szar
	válaszdói komment 2014/11/13 15:36
	Itt aztán kellett használni az internetet, egyébként nehéz volt.
	válaszdói komment 2014/11/13 15:40
	Fogalmam sincs hogy ennek mi volt az értelme. A sávszélesség miatt kínszenvedés volta az egész.
	válaszdói komment 2014/11/17 15:38
	szar
	válaszdói komment 2014/11/17 15:38
	szar
	válaszdói komment 2014/11/17 15:38
	szar
	válaszdói komment 2014/11/17 15:38
	szar
	válaszdói komment 2014/11/17 15:38
	fos&hányás
	válaszdói komment 2014/11/17 15:41
	Egészen élveztem,érdeemes volt rászánnom a hétfő délutánomat.
	válaszdói komment 2014/11/17 15:42
	A lassú internet megnehezítette a feladatot, egyébként érdekes volt.
	válaszdói komment 2014/11/17 15:43
	Visszaszerezhetetlen élmény volt. Az itt szerzett élmény és a megismert emberek felbecsülhetetlenek számomra
	válaszdói komment 2014/11/17 15:45
	szar
	válaszdói komment 2014/11/17 15:46
	szar
	válaszdói komment 2014/11/17 15:46
	szar
Névtelen	Idő igényes
Névtelen	.
Névtelen	Szerintem érdekes volt, hasznos és izgalmas.
Névtelen	Szerintem érdekes volt, hasznos és izgalmas.

Névtelen	A prezentáció letöltésének nem sok értelmét láttam de biztosan meg olt az oka!
Névtelen	A prezentáció letöltésének nem sok értelmét láttam de biztosan meg olt az oka!
Névtelen	Érdekes,ötletes kérdések és lassú internettel egészen hasonlított egy túlélésre nevelő programhoz.
Névtelen	Érdekes,ötletes kérdések és lassú internettel egészen hasonlított egy túlélésre nevelő programhoz.
Névtelen	Érdekes,ötletes kérdések és lassú internettel egészen hasonlított egy túlélésre nevelő programhoz.
Névtelen	Érdekes,ötletes kérdések és lassú internettel egészen hasonlított egy túlélésre nevelő programhoz.
Névtelen	Németóra helyett mindenképpen megérte eltölteni az időmet a laggoló, fos, lassú troll, szocialista korból származó importtermékek előtt. Ha Steve Jobs ezt látná, forogna a sírjában.
Névtelen	süti, sör, pizza, palacsinta
Névtelen	Örülök, hogy a tanárnő szakdolgozatához hozzá tudtam járulni.
Névtelen	Jó volt, kicsit az internet miatt idegtépő volt a kitöltése, de örülök, hogy segíthettem a munkában.
Névtelen	Borzalmas a net. A kérdőív jó volt.
Névtelen	Jó volt, csak a lassú net akadályozott. :)
Névtelen	Érdekes volt, viszont a net lassúsága, és lefagyása miatt sokkal több időt és türelmet vett igénybe.
Névtelen	háát.
Névtelen	háát.
Névtelen	Jövőre is várjuk a kérdőívet!!! :D
Névtelen	Több ilyen ne!!! #LeAKérdőívekkel Még egy ilyen nagy semmi ennyi szenvedésért, fogom és kikapcsolom a gépet. A net sebessége semmi.
Névtelen	TÚÚÚÚL NEHÉZ!!
Névtelen	béna...
Névtelen	shit
Névtelen	ne mondjátok rá hogy szar, hosszú volt és nem a legérdekesebb, de ez valakinek sok segítséget jelentett
Névtelen	Remélem valakinek kurva nagy szüksége volt erre

2. melléklet – Mozgóképkultúra- és médiaismeret kerettanterv a vizsgált témára vonatkozó részei

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata Az új média formái és szövegépítkezési sajátosságai	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Szövegtípusok az új médiában, valós és virtuális tér, interaktivitás, online önreprezentáció, a hálózati kommunikáció hatása az életmódra, biztonságos internethasználat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az internetes szövegépítkezés sajátosságainak megismerése, blogok, közösségi oldalak stb. tartalmának elemzése, online médiaszövegek készítése. Részvétel a lokális nyilvánosságban.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
• A mindennapi kommunikáció formái (chat, SMS, e-mail,		Magyar nyelv és

fórum) és nyelvi sajátosságai (pl. szókincs, szavak alakváltozatai, mondat szerkesztés, az érzelm kifejezés eszközei) tudatosítása saját szövegalkotási gyakorlat révén (pl. adott téma megjelenítése több formában). - Nem lineárisan felépülő szövegek elemzése, saját hypertext létrehozása (pl. rövid novella átalakítása többszintű, sokfélelépp bejárható, linkekkel működő szöveggé). - Az interaktivitás különböző változatainak (navigációs, működési, alkalmazkodó interaktivitás) megismerése. Eltérő interaktivitási stratégiával létrehozott médiaszövegek összevetése (pl. különféle MyYahoo! kezdőlapok kialakítása). - Identitás megjelenítése a virtuális térben: saját önreprezentáció eszköztárának (pl. Facebook-adatlapok információinak) elemzése. - Önálló image-alkotás (pl. filmszereplő adatlapjának elkészítése révén), az etikus magatartási normák figyelembevételével, a magánszféra védelmének, az információs önrendelkezés jogának tudatosításával. - Aktuális témáról online publikálható szöveg (cikk, blogbejegyzés, fórumhozzászólás stb.) megalkotása az iskolai (vagy egyéb lokális közösségi) honlap számára. A befogadók reakcióinak követése, értelmezése (pl. rövid beszámolóban vagy statisztika segítségével). - Választott számítógépes játék elemző bemutatása (pl. prezentáció keretében) az eddig elsajátított szempontok szerint: cselekményvezetés, szereplők rendszere és a felkínált identitások, megformáltság (képi világ, hangeffektusok), az interaktivitás lehetőségei.	<i>irodalom:</i> a szövegek jelentésbeli és nyelvtani kapcsolóelemei, a szövegszerkesztés lépései. <i>Informatika:</i> digitális tartalmak létrehozása, online publikációja; szerzői jogok, adatvédelem, adatkezelés. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Az ipari forradalom hatásai; a polgári nyilvánosság. A tudományostechológiai fejlődés hatásai a gazdaságra, társadalomra és kultúrára; a tudás fogalmának átalakulása az információs társadalomban. <i>Földrajz:</i> az egyén társadalmi szerepvállalása; helyi szerveződések, regionális és nemzetközi összefogás a fenntarthatóság eléréseért; környezet-tudatosság: a közösségi média szerepe a környezetvédelemben. <i>Etika:</i> korunk kihívásai – a felelősség új dimenziói a globalizáció korában.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Multimédia, hypertext, interaktivitás, virtuális identitás.

3. melléklet – a válaszadók aránya nem és évfolyam szerint

		Évfolyam					Teljes
Nem		8.	9.	10.	11.	12.	

nő		11	12	2	3	4	32
	%-a a sornak	34,38%	37,50%	6,25%	9,38%	12,50%	100,00%
	%-a az oszlopnak	52,38%	92,31%	15,38%	37,50%	21,05%	43,24%
férfi		10	1	11	5	15	42
	%-a a sornak	23,81%	2,38%	26,19%	11,90%	35,71%	100,00%
	%-a az oszlopnak	47,62%	7,69%	84,62%	62,50%	78,95%	56,76%
Teljes		21	13	13	8	19	74
	%-a a sornak	28,38%	17,57%	17,57%	10,81%	25,68%	100,00%
	%-a az oszlopnak	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

4. melléklet - heti internethasználat (óraban)

		Hetente mennyit internetezel?						Teljes
Mi a nemed?		kevesebb, mint 5 órát	5-15 óra	16-25 óra	26-35 óra	36-nál több	0-24 online vagyok	
férfi		2	15	16	3	4	2	42
	%-a a sornak	4,76%	35,71%	38,09%	7,14%	9,52%	4,76%	100,00%
	%-a az oszlopnak	40,00%	65,21%	53,33%	42,85%	57,14%	100,00%	56,75%
nő		3	8	14	4	3	0	32
	%-a a sornak	9,37%	25,00%	43,75%	12,50%	9,37%	0,00%	100,00%
	%-a az oszlopnak	60,00%	34,70%	46,66%	57,14%	42,85%	0,00%	43,24%
Teljes		5	23	30	7	7	2	74
	%-a a sornak	6,75%	31,08%	40,54%	9,45%	9,45%	2,70%	100,00%
	%-a az oszlopnak	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

5. melléklet – internethasználat értékelés

		Szerinted mennyi időt töltesz internetezéssel?			Teljes
Mi a nemed?		túl sokat, sokat	túl keveset, keveset	pont elegendőt	
férfi		13	2	27	42
	%-a a sornak	30,95%	4,76%	64,28%	100,00%
	%-a az oszlopnak	63,64%	100,00%	75,00%	56,75%
nő		14	0	18	32
	%-a a sornak	43,75%	0,00%	56,25%	100,00%
	%-a az oszlopnak	36,36%	0,00%	25,00%	43,24%
Teljes		27	2	45	74
	%-a a sornak	36,48%	2,70%	60,81%	100,00%

	%-a az oszlopnak	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

6. melléklet - e-mail ellenőrzés gyakorisága

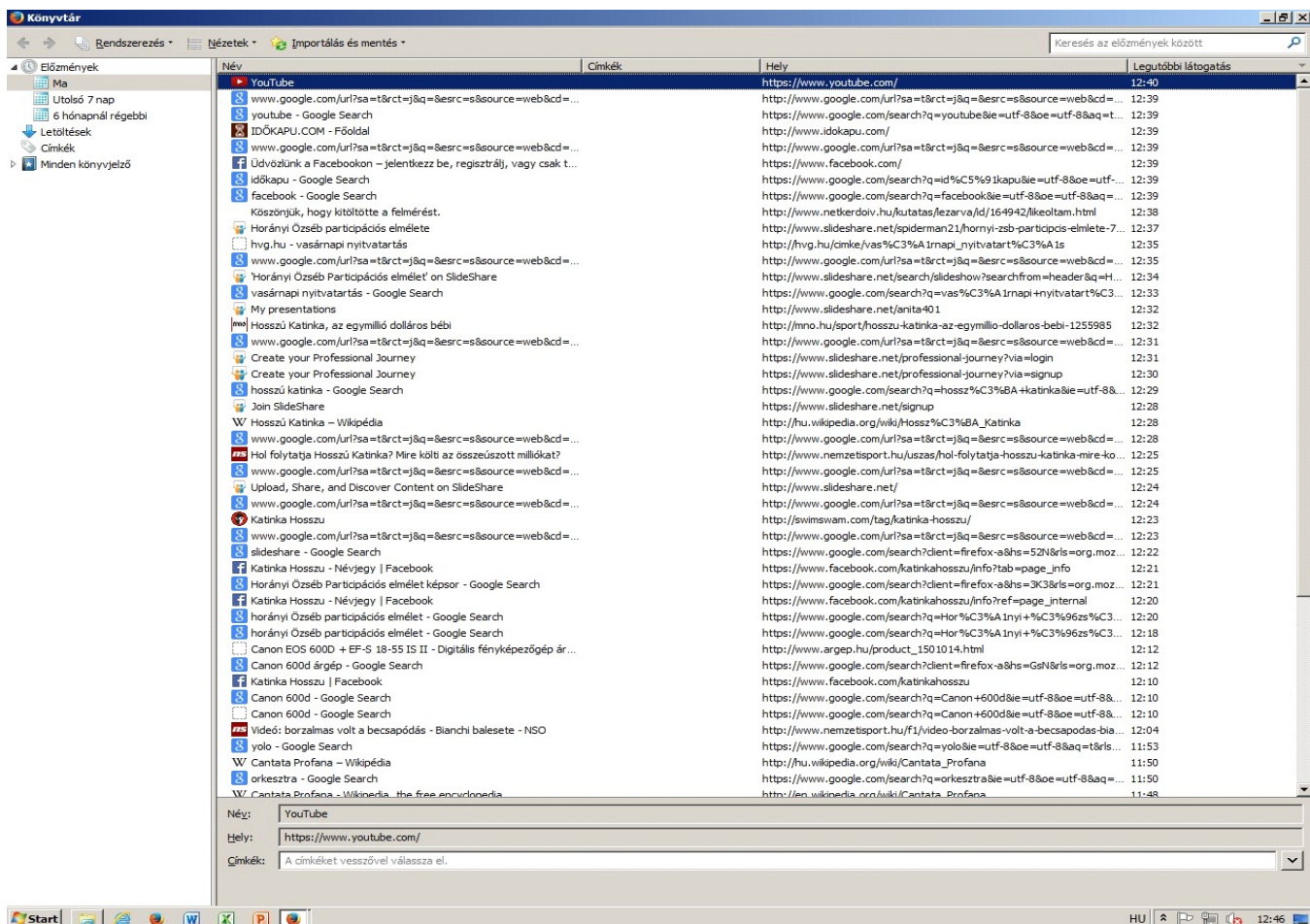
		Általában milyen gyakran ellenőrzöd az e-mailjeidet?						Teljes
Mi a nemed?		Óránként többször (folyamatosan)	naponta többször	körülbelül naponta egyszer	hetente többször	körülbelül hetente egyszer	ennél ritkábban	
férfi		0	15	7	11	9	0	42
	%-a a sornak	0,00%	35,71%	16,67%	26,19%	21,42%	0,00%	100,00%
	%-a az oszlopnak	0,00%	75,00%	50,00%	61,11%	75,00%	0,00%	56,75%
nő		5	5	7	7	3	5	32
	%-a a sornak	15,62%	15,62%	21,87%	21,87%	9,37%	15,62%	100,00%
	%-a az oszlopnak	100,00%	25,00%	50,00%	38,88%	25,00%	100,00%	43,24%
Teljes		5	20	14	18	12	5	74
	%-a a sornak	6,75%	27,02%	18,91%	24,32%	16,21%	6,75%	100,00%
	%-a az oszlopnak	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

7. melléklet – Internet-felhasználói tudás önértékelése

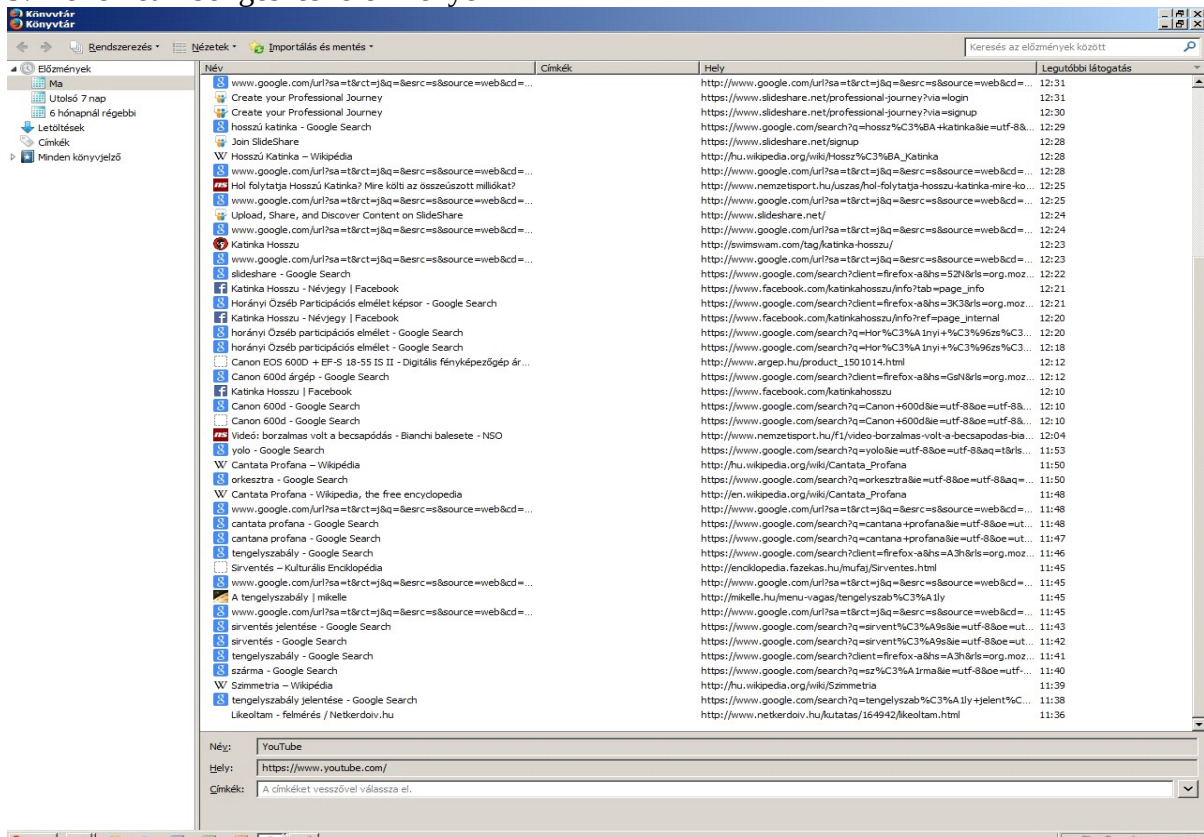
		Hogyan értékelnéd az Internet-felhasználói tudásodat?							Teljes
Mi a nemed?		kiváló	jó	közepes	gyenge, de elégséges	rossz	nem tudom	nem válaszolok	
férfi		13	22	5	2	0	0	0	42
	%-a a sornak	30,95%	52,38%	11,90%	4,76%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%
	%-a az oszlopnak	77,78%	75,00%	75,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	56,75%
nő		7	14	4	0	0	7	0	32
	%-a a sornak	21,88%	43,75%	12,50%	0,00%	0,00%	21,88%	0,00%	100,00%
	%-a az oszlopnak	22,22%	25,00%	25,00%	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	43,24%

Teljes		20	36	9	2	0	7	0	74
	%-a a sornak	27,02%	48,65%	12,16%	2,70%	0,00%	9,46%	0,00%	100,00%
	%-a az oszlopnak	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

8. melléklet – böngészési előzmények 1

9. melléklet – böngészési előzmények 2

10. melléklet – jelígek

1.	Jelige	29)	Luthien Tinuviel	58)	anita.kovacs
	Válaszok	30)	lupi	59)	Sirius
1)	szv2001	31)	jayoncéwest	60)	Krampampuli
2)	Felhőcske	32)	delfin	61)	Merops
3)	szivárványocska	33)	pythonjones	62)	amnédia
4)	Móki 1	34)	alma00	63)	Fradi
5)	Rolesztin	35)	meggylé	64)	csokiskeksz
6)	bookfandom26	36)	Puding	65)	strrr
7)	Peti078	37)	UV	66)	mm
8)	Szimi2000	38)	Slash	67)	szuma
9)	Nyúl	39)	Finaleee	68)	Chelsea55
10)	Panda2126	40)	TheJokerGuy	69)	.
11)	peoples	41)	smallkid	70)	brokkoli
12)	kiara1997	42)	cukicica	71)	janos9
13)	kevincostnerjópasi	43)	amfiteátrum	72)	Aqualung
14)	Nem tudom mi legyen a jelige	44)		73)	János
15)	Kosárlabda		telefontnehasználjunkhozzá	74)	Kilakikit
16)	londoner	45)	Boss#swag		
17)	Petike a király 16	46)	csokinyúl		
18)	kontar	47)	Micimackó		
19)	Putimuti	48)	98765		
20)	drótfá	49)	kecskeember		
21)	cicus	50)	FlyinPancake		
22)	kavics	51)	Kaszasok55		
23)	café.azul	52)	Becca11		
24)	Talald ki ki vagyok;)	53)	mancika		
25)	Asd	54)	RandomNév		
26)	csulbien	55)	árnyék		
27)	csáóbelló	56)	kombájn		
28)	Dzsonszé	57)	Gyors		

11. melléklet – jeligék csoportosítása

Szám+betű, köznév kombináció	5	6,7%
Kicsinyító képzős, becézett	6	8,1%
Angol	13	17,5%
Név+szám	7	9,45%
Köznév	16	21,62%
Összetétel, összetett szó	5	6,7%
Mondat	3	4,05%
Kitalált név	8	10,81%
Különleges karaktert tartalmazó (., #)	4	5,4%
Szám	1	1,35%
Sporttal kapcsolatos (csapatnév)	3	4,05%
Halandzsa	2	2,7%
Keresztnév	1	1,35 %
Kis kezdőbetűs	40	54,05 %
Nagy kezdőbetűs	34	45,9 %

12. melléklet – jelszavak erőssége

		Mennyire érzed erősnek a jelszavad? Válaszodat indokold!					Teljes
Mi a nemed?		teljes mértékben	inkább igen	közepesen	inkább nem	egyáltalán nem	
férfi		32	10	0	0	0	42
	%-a a sornak	76,19%	23,80%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%
	%-a az oszlopnak	69,56%	47,60%	0,00%	0,00%	0,00%	56,75%
nő		14	11	7	0	0	32
	%-a a sornak	43,75%	34,37%	21,80%	0,00%	0,00%	100,00%
	%-a az oszlopnak	30,43%	52,38%	100,00%	0,00%	0,00%	43,24%
Teljes		46	21	7	0	0	74
	%-a a sornak	62,16%	28,37%	9,45%	0,00%	0,00%	100,00%
	%-a az oszlopnak	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

13. melléklet – jelszavak megjegyzése

		Van-e olyan oldal, ahol megjegyeztetted a számítógéppel a jelszavad?		Teljes
Mi a nemed?		igen	nem	
férfi		24	18	42
	%-a a sornak	57,14%	42,85%	100,00%
	%-a az oszlopnak	54,14%	42,85%	56,75%
nő		18	14	32
	%-a a sornak	56,25%	43,75%	100,00%
	%-a az oszlopnak	56,25%	43,75%	43,24%
Teljes		42	32	74
	%-a a sornak	56,75%	43,24%	100,00%
	%-a az oszlopnak	100,00%	100,00%	100,00%

14. melléklet – azonos jelszó

		Ugyanazt a jelszót használod több helyen is? Válaszodat indokold!		Teljes
Mi a nemed?		igen	nem	
férfi		25	17	42
	%-a a sornak	59,52%	40,47%	100,00%
	%-a az oszlopnak	54,34%	60,71%	56,75%
nő		21	11	32
	%-a a sornak	65,62%	34,37%	100,00%
	%-a az oszlopnak	54,65%	39,28%	43,24%
Teljes		46	28	74
	%-a a sornak	62,16%	37,83%	100,00%
	%-a az oszlopnak	100,00%	100,00%	100,00%

15. melléklet - információ keresése 1

	helyes megoldás		helytelen megoldás		érvénytelen		nem válaszolt		nem tudta		teljes	
tengelyszabály	68	91,8%	2	2,7%	3	4%	1	1,3%	0	0%	74	100%
szárma	70	94,5%	1	1,3%	1	1,3%	0	0%	2	2,7%	74	100%
sirventés	64	86,4%	4	5,4%	3	4%	3	4%	0	0%	74	100%

16. melléklet - információk ismerete

információt	ismerte korábban		nem ismerte korábban		érvénytelen		nem válaszolt		teljes	
tengelyszabály	5	6,75%	67	90,5%	2	2,7%	0	0%	74	100%
szárma	8	10,8%	65	87,8%	1	1,3%	0	0%	74	100%
sirventés	0	0%	72	97,2%	1	1,3%	1	1,3%	74	100%

17. melléklet - források ismerete

felhasznált forrásokat	ismerte korábban		nem ismerte korábban		érvénytelen		nem válaszolt		teljes	
tengelyszabály	1	1,35%	68	91,89%	3	4,05%	2	2,7%	74	100%
szárma	58	78,3%	15	20,2%	1	1,3%	0	0%	74	100%
sirventés	36	48,64%	36	48,64%	1	1,3%	1	1,3%	74	100%

18. melléklet - források megbízhatósága

Források megbízhatósága (1= legkevésbé, 5=leginkább)	1		2		3		4		5		n.v		átlag
tengelyszabály	1	1,35%	2	2,7%	14	18,91%	34	45,94%	17	22,9%	6	8,1%	3,9
szárma	0	0%	0	0%	7	9,4%	14	18,91%	49	66,21%	4	5,4	4,6
sirventés	1	1,35%	0	0%	8	10,8%	21	28,37%	41	55,4%	3	4,05%	4,42

19. melléklet – információk keresése 2

Cantata Profana	helyes megoldás		helytelen megoldás		nincs válasz		nem értékelhető válasz		teljes	
szerző – Bartók	70	94,59%	0	0%	1	1,3%	3	4%	74	100%

Béla										
műcím – Cantata Profana/ Világi kantáta (A kilenc csodaszarvas)	22	29,7%	46	62,16%	3	4%	3	4%	74	100%
műfaj	5	6,75%	67	90,54	0	0%	2	2,7%	74	100%

20. melléklet – selfie

21. melléklet - a kép funkciója

kategória	válaszok száma	százalék
„Nincs értelme”	3	4%
Képleíró válasz - selfie	7	9,45%
Negatív vélemény a jelenségről	8	10,81%
Készítő okait magyarázó válaszok	5	6,75%

funkció: provokáció, meghökkenítés	8	10,81%
boldogság, vidámság kifejezése	6	8,1%
információközlés	12	16,21%
feltűnés	7	9,45%
irónia, humor	4	5,4%
reklám	1	1,35%
egyéb ok	5	6,75%
Nem tudja	3	4%
Nem válaszolt	5	6,75%
Teljes	74	100%

22. melléklet – információk megbízhatósága

	Mitől megbízhatóságra egy információ?	
téma, tartalom, kép	3	4%
egyedi, vicces, érdeklődés	4	5,4%
életszerűség	17	20,21%
forrás, megbízható ember	19	25,67%
hatással van rám, katarzis	2	2,7%
(köz)érthetőség, meggyőző, ésszerű érvek	3	4%
előzetes ismeret, tapasztalat	3	4%
saját tapasztalat, ránézésre tudom	10	13,51%
nem tudja	7	9,45%
nem válaszol	2	2,7%
nem értékelhető	6	8,1%

23. melléklet - regisztráció

Az előző kérdőívben regisztrálnod kellett a slideshare.com-ra. A technikai problémán kívül váltott-e ki benned valamilyen ellenérzést ez a kérdés? Válaszodat indokold!

				Teljes
Mi a nemed?		igen	nem	
férfi		15	27	42
	%-a a sornak	35,71%	64,28%	100,00%
	%-a az oszlopnak	51,72%	60,00%	56,75%
nő		14	18	32
	%-a a sornak	43,75%	55,56%	100,00%
	%-a az oszlopnak	48,27%	40,00%	43,24%
Teljes		29	45	74
	%-a a sornak	39,10%	60,81%	100,00%
	%-a az oszlopnak	100,00%	100,00%	100,00%

24. melléklet – előzetes értesítés

Holnap kiselőadást kell tartanod történelemből, de személyes problémád miatt nem sikerült elkészítened a szükséges prezentációt. Hogyan értesítenéd a tanárod?							Teljes
Mi a nemed?		holnap az órán közlöm vele	e-mailben	fölhívnam telefonon	Facebookon	nem értesíteném	
férfi		20	15	2	0	5	42
	%-a a sornak	47,60%	35,71%	4,70%	0,00%	11,90%	100,00%
	%-a az oszlopnak	48,78%	57,69%	100,00%	0,00%	100,00%	71,88%
nő		21	11	0	0	0	32
	%-a a sornak	65,62%	34,37%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%
	%-a az oszlopnak	51,21%	42,30%	0,00%	0,00%	0,00%	28,13%
Teljes		41	26	2	0	5	74
	%-a a sornak	55,40%	35,13%	2,70%	0,00%	6,75%	100,00%
	%-a az oszlopnak	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

25. melléklet – komment motivációi

Mitől függ, hogy hova kommentelsz?				
Mi a nemed?		a személytől, oldaltól aki/ami posztolta	a szöveg/kép/video tartalmától	automatikusan kommentelek bizonyos
férfi		11	29	
	%-a a sornak	26,19%	69,04%	
	%-a az oszlopnak	31,42%	82,80%	
nő		24	6	
	%-a a sornak	75,00%	18,70%	
	%-a az oszlopnak	68,50%	17,14%	
Teljes		35	35	
	%-a a sornak	47,29%	47,29%	
	%-a az oszlopnak	100,00%	100,00%	

26. melléklet – like motivációi

Mitől függ elsősorban, hogy mit lájkolsz a Facebookon?				
	a személytől, aki posztolta	a szöveg/kép/videó tartalmától	automatikusan lájkolok bizonyos oldalakat	
	7	33	0	
%-a a sornak	16,60%	78,57%	0,00%	
%-a az oszlopnak	35,00%	64,70%	0,00%	
	13	18	0	
%-a a sornak	40,62%	56,25%	0,00%	
%-a az oszlopnak	65,00%	35,29%	0,00%	
	20	51	0	
%-a a sornak	27,02%	68,91%	0,00%	
%-a az oszlopnak	100,00%	100,00%	100,00%	

27. melléklet – leggyakrabban látogatott weboldalak

1.	Facebook.com	65	87,83%
2.	Youtube.com	36	48,64%
3.	google.hu	30	40,54%
4.	gmail.com	27	36,48%
5.	index.hu	18	24,32%
6.	Wikipedia.org	15	20,27%
7.	9gag.com	15	20,27%
8.	ncore.hu	9	12,16%
9.	Origo	9	12,16%
10.	Twitter	6	8,1%